

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma / sosiaalinen kuntoutus

Tuula Rinne

PALVELUT ARJESSA SELVIITYMISEN TUKENA SENIORITALO
TÄHTELÄSSÄ

Opinnäytetyö 2010

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma/ Sosiaalinen kuntoutus

RINNE, TUULA	Palvelut arjessa selviytymisen tukena senioritalo Tähtelässä
Opinnäytetyö	54 sivua + 5 liitesivua
Työn ohjaaja	Lehtori Merja Nurmi
Maaliskuu 2010	
Avainsanat	asumispalvelut, senioritalot, toimintakyky, osallisuus, yhteisöllisyys

Opinnäytetyön aiheena on palvelujen käyttö arjessa selviytymisen tukena Kouvolan kaupungin, Valkealan kaupunginosassa sijaitsevassa senioritalo Tähtelässä. Työn tarkoituksena oli tutkia senioritalon asukkaiden käyttämiä palveluja ja toiveita tulevaisuudessa järjestettävillä palveluilla. Asukkailta kerättiin tietoa senioritaloon muuton syistä ja tällä hetkellä käytettävistä palveluista. Asukkailta kysyttiin myös toiveita tulevaisuudessa järjestettävillä palveluilla. Kyselyssä tuotiin esille asukkaiden mielipiteitä tämänhetkisistä palveluista.

Opinnäytetyön aineisto on kerätty kyselylomakkeella, joka sisältää sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tutkimusaineistoa. Tutkimuksen kohdejoukon muodostivat senioritalo Tähtelän asukkaat, jotka olivat asuneet senioritalossa se avaamisesta 1.7.2006 lähtien. Vastaajia oli 18. Kyselytutkimus tehtiin haastattelemalla kohdejoukkoon kuuluvia asukkaita henkilökohtaisesti standardoidulla lomakkeella.

Tutkimustulokset osoittivat, että kaikki kohderyhmän senioriasukkaat käyttävät palveluja arjesta selviytymisen tukena. Palveluiden käyttäminen helpottaa asukkaan elämää ja tuo turvallisuuden tunnetta. Asukkaat ovat tyytyväisiä käyttämiinsä palveluihin. Tulevaisuudessa tarjottaville uusille palveluille oli vähän ehdotuksia. Suurin osa vastaajista aikoi lisätä palveluiden käytön määrää tulevaisuudessa, mikäli sille on tarvetta. Asukkaat haluavat ostaa palvelut palvelukeskukselta tai yksityiseltä palveluntuottajalta, sillä he eivät halua rasittaa omaisiaan.

Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä on ikäihmisten arjessa selviytyminen, ikäihmisten osallisuus ja yhteisöllisyys. Arjessa selviytyminen on entistä tärkeämpää iän karttuessa. Osallisuuden tunne lisää ikäihmisen hyväksytyksi tulemisen tunnetta ja hyvinvointia. Yhteisöllisyys ja sen syntyminen on tärkeää senioritalon yhteishengen ja viihtyvyyden kannalta.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Social Care

RINNE, TUULA

Services as Supporting Coping with Everyday Life at the
Senior Home Tähtelä

Bachelor's Thesis

55 pages + 5 pages of appendices

Supervisor

Merja Nurmi, Senior Lecturer

March 2010

Keywords

housing services, senior homes, functional capacity,
participation/sharing, sense of community

The aim of the study was to examine the services used by the residents of the senior home Tähtelä and their hopes and wishes for services to be provided in the future. The residents were asked the reasons for moving into the senior home, the services available at present and their hopes for services to be provided in the future. In addition, the residents' opinions of the present services were asked.

The material was collected by using a questionnaire with both quantitative and qualitative research data. The target group for the study consisted of those residents who had lived at the senior home since its opening on the 1st of July 2006. The enquiry was made through personal interviews by using a standard questionnaire.

The findings of the study showed that all of the senior occupants in the target group use the services to support their coping with everyday life. Utilization of the services makes the life of an residents easier and creates a feeling of security, and at the same time they were satisfied with the services they used. Only a few suggestions were put forward on new services to be offered in the future. Most respondents are going to use the services more often in the future if such a need should arise. The residents want to buy the services from a service centre or a private service producer, because they do not wish to be a burden to their next of kin.

The theoretical frame of reference for the study is the senior citizens' coping with everyday living as well as their participation in various activities and their sense of community. As a person grows older, it becomes more and more important for him/her to cope with everyday life. The feeling of sharing or participating in activities increases a senior citizen's well-being and sense of being accepted. Creating a sense of community is important for the feeling of togetherness and comfort in the senior home.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	IKÄIHMISTEN ASUMISEEN LIITTYVIÄ KÄSITTEITÄ	7
	2.1 Palveluasuminen	7
	2.2 Tehostettu palveluasuminen	8
	2.3 Senioriasuminen	9
3	IKÄIHMISEN ASUMISEN PIIRTEITÄ	9
	3.1 Asunnon fyysinen ympäristö	10
	3.2 Muita ikäihmisten asumiseen liittyviä piirteitä	10
4	IKÄIHMISTEN ARJESSA SELVIYTYMINEN	11
	4.1 Arjessa selviytymistä tukevia asioita	11
	4.2 Hyvän asumisen kriteerit	11
	4.3 Ikäihmisten palvelut	12
	4.4 Senioritaloon muuttamisen syitä	12
5	IKÄIHMISTEN OSALLISUUS	13
	5.1 Osallisuuden tunne ja yksilö	13
	5.2 Arjessa selviytymisen merkitys osallisuuden tunteelle	13
	5.3 Ikäihmisten sosiaalinen syrjäytyminen	14
	5.4 Voimavaralähtöinen seniori- ja vanhustyö	15
	5.5 Ikäihmisten osallisuus palvelujen laadun kehittämisessä	15
6	YHTEISÖ	16
	6.1 Yhteisö ajassamme	16
	6.2 Yhteisön määrittely	16
	6.3 Yhteisö, ikäihmiset ja asuminen	17
7	YHTEISÖLLISYYS	18
	7.1 Yhteisöllisyyden määrittelyä	18

7.2	Yhteisöllisyyden muodostuminen	19
7.3	Esimerkkejä yhteisöllisestä asumisesta	19
8	YHTEISÖSSÄ VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ	20
8.1	Sosiaalinen tuki yhteisössä	20
8.2	Yhteisön toiminta	21
8.3	Yhteisön arvot	21
8.4	Tilan ja kodin raja	22
9	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	23
9.1	Tutkimuskohteen ja kohderyhmän kuvaus	23
9.2	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusongelmat	24
9.3	Tutkimusmenetelmä	26
9.4	Kyselylomakkeen esittely	27
9.5	Tutkimusaineiston keruu ja analysointitapa	28
9.6	Tutkimuksen pätevyys ja luotettavuus	29
10	TUTKIMUKSEN TULOKSET	31
10.1	Taustakysymykset	31
10.2	Senioritalo Tähtelään muuttamiseen vaikuttaneita syitä	32
10.3	Asukkaiden tämänhetkiset palvelut	33
10.4	Asiakkaiden tyytyväisyys palveluihin	36
10.5	Syitä palveluiden käyttämiselle	36
10.6	Palvelut ja tulevaisuus	37
10.7	Muuta kerrottavaa palveluihin liittyen	38
11	TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET	39
12	POHDINTA	46
	LÄHTEET	51
	LIITTEET	
	Liite 1. Kyselylomake	

1 JOHDANTO

Suomen väestö vanhenee vauhdilla tulevina vuosikymmeninä. Ikääntyminen tuo usein muutoksia ihmisen elämäntapaan eläkkeelle jäämisen myötä. Ikääntyminen voi tuoda muutoksia myös asumiseen. Ikäihmisten tyyli elää on entistä liikkuvampi tulevaisuudessa. Se muistuttaa todennäköisesti enemmän keski-ikäisten elämäntapaa kuin nykyisin.

Opinnäytetyön aihetta lähdin etsimään työelämän tarpeiden pohjalta. Työskentelen vanhusten palvelutalossa, jonka omistaa Valkealan Iltatähti ry, ja mietin, löytyisikö omalta työnantajaltani ajankohtaista aihetta tutkittavakseni. Aiheekseni valikoitui palvelut senioritalon asukkaiden arjen tukijana, koska senioriasuminen on uusin ikäihmisten asumisen muoto ja halusin tutkia, käyttävätkö asukkaat palveluja ja helpottaako palvelujen käyttäminen asukkaan arkipäivässä selviytymistä. Aihe kiinnosti minua myös siksi, että senioritalot on kehitetty ja suunniteltu toimintakyvyltään hyväkuntoisille ihmisille. Niiden tarkoituksena on tarjota uudenlainen vaihtoehto ikäihmisten asumiselle, kuin aiemmin on ollut tarjolla.

Valkealan ensimmäinen senioritalo valmistui Kouvolan kaupungin, Valkealan kaupunginosaan kesällä 2006. Senioritalo Tähtelän asukkaista ja heidän arkipäivästään ei ole vielä tehty tutkimuksia, joten opinnäytetyön tekeminen kiinnosti myös työnantajaani. Opinnäytetyöni tuoman tiedon avulla voidaan senioritalon toimintaa kehittää ja parantaa tulevaisuudessa.

Vanhusväestön määrän lisääntyessä joudumme miettimään yhä uusia keinoja ikäihmisten arkipäivästä selviytymiselle. Senioriasuminen on yksi keino vastata tulevaisuuden tarpeisiin, koska se on tarkoitettu jo nuoremmille ja toimintakyvyltään hyväkuntoisemmille asukkaille kuin palveluasuminen. Senioritalossa asumisen tarkoituksena on kuitenkin luoda asukkaalle turvallisuuden tunne, vaikka hän asuukin omassa asunnossaan. Senioriasumista tulee kehittää asukkaiden tarpeiden ja toiveiden mukaisesti. Palvelut, niiden saatavuus ja laatu ovat tärkeä osa senioriasumista ja asukkaan hyvinvointia. Työssäni keskityn tutkimaan, mitä ja kuinka paljon palveluja asukkaat sekä sitä, mitä palveluja he haluaisivat tulevaisuudessa tarjottavan. Pohdin myös palvelujen käyttämisen yhteyttä asukkaan arjessa selviytymiseen.

Työni teoriaosuudessa käsittelen ikäihmisten asumiseen liittyviä asioita kuten senioritaloon muuton syitä, ikäihmisten asumisen piirteitä ja ikäihmisten arjessa selviytymistä. Olen käsitellyt myös osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, koska niillä on suuri merkitys ikäihmisten asumisviihtyvyyteen. Osallisuuden tunteen ja yhteisöllisyyden merkitystä pitää korostaa senioriasumisessa tulevaisuudessakin, jotta asukkaat olisivat onnellisempia ja tyytyväisempiä elämäänsä.

2 IKÄIHMISTEN ASUMISEEN LIITTYVIÄ KÄSITTEITÄ

Palveluasuminen, tehostettu palveluasuminen ja senioriasuminen ovat käsitteitä, jotka yhdistetään ikäihmisten asumiseen. Kaikille näille käsitteille on useita erilaisia määritelmiä, joissa voidaan painottaa erilaisia asioita. Käsitteille ei kuitenkaan ole olemassa vain yhtä virallista määritelmää. Seuraavassa kuvaan käsitteitä erilaisten määritelmien kautta.

2.1 Palveluasuminen

Palveluasuminen on lakisääteistä sosiaalipalvelua ja sitä ohjaa sosiaalihuoltolaki (1982/710) sekä laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta (1992/733). Vammaisten palveluasumista puolestaan säätelevät omat lakinsa, laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (1987/380) ja laki kehitysvammaisten erityishuollosta (1977/519).

Vanhusten palveluasumisella tarkoitetaan palvelu- ja tukiasumisen järjestämistä henkilölle, joka tarvitsee erityisestä syystä apua ja tukea asunnon ja asumisen järjestämisessä. Palveluasuminen sisältää aina sekä asumisen että erilaisia palveluja. Palveluihin kuuluvat tavallisimmin välttämättömät peruspalvelut kuten ateriapalvelu, hygieniapalvelut, siivouspalvelut, asiointiapu sekä avun saannin mahdollisuus ympäri vuorokauden. Tavallisessa palveluasumisessa henkilökunta on paikalla päivällä. (Andersson 2007, 9; liite 1, s.51–57.)

Palveluasumisen järjestäminen kuuluu kunnan perustehtäviin. Vanhuksille suunnatuista sosiaali- ja terveystalouksista ei vielä ole erillistä lainsäädäntöä, vaikka asiasta tällä hetkellä kovasti keskustellaankin. Sosiaalihuoltolain (1982/710) 12 a §:ssä mainitaan kuitenkin erikseen vanhuksien palvelujen järjestämisen kohderyhmänä. (Okulov 2008, 34.)

Palveluasumista voidaan tuottaa erilaisilla tavoilla. Piironen, Lyytinen & Routasalo (2005, 3) kirjoittavat Koskiseen ym. (1998) viitaten, että palveluasumista voivat tuottaa sekä kunnat että yhteisöt ja yksityiset yrittäjät, jotka ovat perehtyneet sosiaali- ja terveystalouteen. Esimerkiksi vapaaehtoisjärjestöt ja säätiöt tuottavat suuren määrän asumispalveluja omalle jäsen- ja kohderyhmälleen. Kunnat tekevät sopimuksia säätiöiden ja järjestöjen kanssa ja ostavat näiltä palveluja. Vanhusten palveluasumista toteuttavilta yksityisiltä ja liiketoimintaperiaatteella toimivilta yhteisöiltä asukkaat ostavat itse palveluja ilman kunnan tukea. Aikaisempina vuosina Raha-automaattiyhdistys tuki vanhusten palveluasuntojen rakentamista, minkä seurauksena on asuntoja rakennettukin maahamme runsaasti (Tuppurainen 2006, 18).

Edelleen Koskiseen ym. (1998) viitaten Piironen, Lyytinen & Routasalo (2005, 4 - 5) kertovat, että palveluasunto voi sijaita palvelutalossa, palveluasuntoryhmässä osana tavallista asutusta, ryhmäasunnoissa tai palvelukodeissa. Palveluasunnossa asuminen voi perustua vuokra- tai omistussuhteeseen. Palvelutalossa asukas maksaa asumisestaan ja lisäksi käyttämistään palveluista. Palvelutaloihin rakennetaan myös yhteisiä tiloja, koska palveluasuminen edellyttää yhteisöllisyyttä. Varsinaisissa palveluasunnoissa on otettu huomioon asukkaan fyysisen toimintakyvyn aleneminen ja pyörätuolin tai muun liikkumisvälineen käyttö ja niihin on saatavissa asukkaan tarvitsemia, suoriutumisen kannalta välttämättömiä palveluja.

Lyhyesti määriteltynä palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen tarkoittaa uusimman palveluasumisen määritelmän mukaan (Andersson 2007, 9) seuraavaa:

”Vanhusten palveluasuminen on tarkoitettu ikäihmisille jotka tarvitsevat apua asumisensa järjestämisessä ja tukea itsenäisessä suoriutumisessa. Palvelutalo tai ryhmäkoti tarkoittaa kunnan tai muun tahon omistamaa kohdetta, joka mahdollistaa palveluasumisen tarjoamalla asunnon ja yhteisiä tiloja ja jossa asukkaalla on saatavissa palveluja. Tehostettu palveluasuminen tarkoittaa, että palvelutalossa on henkilökuntaa paikalla ympäri vuorokauden.”

2.2 Tehostettu palveluasuminen

Ero palveluasumisen ja tehostetun palveluasumisen välille syntyy henkilökunnan saatavilla olon mukaan. Tehostetun palveluasumisen yksiköissä henkilökunta on paikalla

ympäri vuorokauden. Tehostettu palveluasuminen sisältää ympärivuorokautisen hoidon ja huolenpidon sekä edellyttää järjestäjältä yövalvontaa tai tehokkaan varallaolojärjestelmän. Tehostettu palveluasuminen eroaa vanhainkotihoitosta muun muassa siinä, että Kela on hyväksynyt tehostetun palveluasumisen yksiköt avohoidon yksiköiksi, joissa asiakas maksaa erikseen asumisen ja käyttämistään palveluista. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 52; Okulov 2008, 34; Piironen ym. 2005, 4.)

2.3 Senioriasuminen

Kielessämme sana *seniori* on vielä verrattain uusi. Käytän tässä työssäni käsitettä Tuppuraisen määritelmän mukaisesti. Käsitteellä *seniori* tarkoitan 65 vuotta täyttänyttä, varsinaisen työuransa päättäneitä omatoimista ja omillaan toimeen tulevaa eläkeläistä (Ks. Tuppurainen 2006, 14.) Suomessa senioriasumisella tarkoitetaan yksityistä omistus- tai vuokrasuhteeseen perustuvaa asumista tavanomaisessa asunnossa, joka on tarkoitettu tietyn iän saavuttaneelle henkilölle. Taloihin hakeutuvilta edellytetään useimmiten 55–65 vuoden ikää. Senioritalo on suunniteltu ikääntyneille, jotka tulevat toimeen ilman ulkopuolista tukea tai vähäisen avun turvin. (Tuppurainen 2006, 18; Laurinkari, Poutanen, Saarinen & Laukkanen 2005, 7.)

Senioriasunnon ajatuksena on, että ikääntyvä muuttaa aktiivi-iässä senioriasuntoon ja ennakoi näin tulevaisuuden asumistarpeita. Senioritalo ei ole palvelutalo, vaan asuintalo, jonka asunnot ja yhteiset tilat on suunniteltu ja rakennettu yleensä tavallista harkitummin esteettömäksi ja turvalliseksi. Senioritalo sijaitsee keskeisellä paikalla arkipalvelujen läheisyydessä. Senioritalossa ei yleensä ole palveluja tai henkilökuntaa paikalla, vaan palvelut rakentuvat talojen läheisyydessä olevien palvelujen varaan. Senioriasuntoon voi tarpeen mukaan asentaa turva- ja tukivälineitä ja sen voi vuosien varrella muuttaa tarvittaessa palveluasunnoksi. Senioritaloissa asuu yleensä hyväkuntoisia ihmisiä, jotka maksavat itse asumisensa ja palvelunsa. Asukkaiden käyttämät palvelut kuten ravintola, kampaamo tai hieroja, keskittyvät enemmän arkeen ja elämänlaatuun kuin terveyteen. (Tuppurainen 2006, 18; Levonen 2001, 240; Laurinkari ym. 2005, 7.)

3 IKÄIHMISEN ASUMISEN PIIRTEITÄ

Nykyisten tutkimusten mukaan 75 vuoden ikää voidaan pitää eräänlaisena taitekohtana, jolloin ikäihmisen avuntarve heikkenevän toimintakyvyn myötä lisääntyy. Noin

puolet 85 vuotta täyttäneistä arvioi jo tarvitsevansa apua esim. pukeutumisessa ja rii-suutumisessa. Suurin osa yli 80-vuotiaista kokee vaikeuksia liikkumisessa ja kodin-hoitoon liittyvissä raskaammissa töissä kuten siivouksessa. (Mäkinieniemi 2004, 10.)

3.1 Asunnon fyysinen ympäristö

Vanhenemisen myötä asunnon ja asuinympäristön turvallisuuden ja toimivuuden mer-kitys korostuu, koska esim. toimintakyky ja aistit heikkenevät. Fyysisen elinympäris-tön merkitys korostuu ajateltaessa iäkkään päivittäisistä toiminnoista selviytymistä. Esimerkiksi ikäihmisen ulkona liikkumista voivat rajoittaa ympäristöön liittyvät pelot. Iäkkään turvattomuuskokemus voi syntyä myös siitä, että ympäristön asettamat vaati-mukset ovat suuremmat kuin ikäihmisen omat selviytymisresurssit tai hänen oma käsi-tyksensä niistä. Tuttu ja esteetön ympäristö koetaan turvallisenä, ja se auttaa arjessa selviytymistä. Tuttu asuinympäristö sekä toiminnallisena tilana että sosiaalisina suh-teina saattaa olla ikäihmiselle monesti merkittävämpi kuin asunto itse. Asunnon lähel-lä olevat palvelut ja vuorovaikutus niin omien verkostojen kuin muiden ikäryhmien kanssa lisäävät ihmisen viihtymistä ja turvallisuuden tunnetta. (Okulov 2008, 29; Mä-kiniemi 2004, 10; Päivärinta 1996, 16.)

Ikäihmiset ovat elämäntilanteiltaan ja tarpeiltaan erilaisia ja heidän asumisensa on monenlaista. Yhteistä ikäihmisille on kuitenkin esteettömyyden, viihtyisän kodin ja palvelujen saatavuuden vaatimus. Ikääntyvän väestön asumiskysymys ratkeaa tulevai-suudessa pääasiassa heidän omin valinnoin. (Andersson 2007, 11–12.)

3.2 Muita ikäihmisten asumiseen liittyviä piirteitä

Ikäihmiset haluavat asua mahdollisimman pitkään omassa kodissaan tutussa ja lähei-sessä ympäristössä. Kotona asuminen luo ihmiselle tunteen itsenäisyydestä ja vapau-desta olla oma itsensä sekä siitä, että saa olla rauhassa. Lisäksi ikäihmisten kotona asumiseen liittyy voimakas kokemus itsemääräämisoikeuden toteutumisesta. Asunto tai koti tukee ikäihmisen itsenäistä selviämistä ja ehkäisee laitokseen joutumista. Ih-misen toimintakyvyn heiketessä tämä sitoo häntä yhä enemmän kodin seinien sisälle, jolloin ainoaksi elämisen pakaksi jää koti. Tällöin koti saattaa joissakin tapauksissa tuntua vankilalle. Vaikka koti olisi ihmiselle kuinka rakas ja turvallinen, ei se pelkkä-nä tilana riitä täyttämään ihmisen sosiaalisuuden tarpeita. (Okulov 2008, 29–30; Mä-kiniemi 2004, 10; Päivärinta 1996, 16.)

Ikäihmisten (65 vuotta ja sitä vanhempien) asumisen huomattava ilmiö on yksinasuminen, joka on yleistynyt sotien jälkeen ja huomattavasti vielä 1970-luvulta 2000-luvulle. Asumistavan kehitys noudattelee vanhuuden määrällistä kehitystä ja ilmiöllä on myös sukupuolittunut luonne; iältään vanhimmissa ikäryhmässä naisten yksinasuminen on yleisempää kuin miesten. Tätä selittää naisten pitempi elinikä ja se, että tuon ikäluokan naiset ovat usein naimisissa itseään vanhemman miehen kanssa ja heillä on siten suurempi todennäköisyys jäädä leskeksi. (Nihtilä & Martikainen 2004, 135–145.)

4 IKÄIHMISTEN ARJESSA SELVIYTYMINEN

4.1 Arjessa selviytymistä tukevia asioita

Ikäihmiset ovat elämäntilanteiltaan ja tarpeiltaan erilaisia ja heidän asumisensa on monenlaista. Ikäihmisen arjessa selviytymistä voidaan kuitenkin tukea ja parantaa monenlaisilla toimilla kuten aktivoimalla ikäihmisen sosiaalisen verkoston toimintaa, hankkimalla apuvälineitä, tehostamalla asunnon korjaustöitä, ehkäisemällä toiminnallisten rajoitusten ja sairauksien pahenemista ja järjestämällä asianmukaista kuntoutusta. Arkielämässä suuri osa ikäihmisistä kuitenkin muokkaa asuinympäristöään ja toimintaansa niin, että he pystyvät lisäämään ympäristön hallittavuutta ja vähentämään alentuneen toimintakyvyn haittavaikutuksia jokapäiväisessä selviytymisessä. Tällainen toiminta vahvistaa iäkkään ihmisen uskoa omiin mahdollisuuksiinsa. (Mäkinen 2004, 10; Andersson 2007, 11–12; Päivärinta 1996, 17.)

4.2 Hyvän asumisen kriteerit

Ikäihmisten toiveissa on yhteistä esteettömyyden, viihtyisän kodin ja palvelujen saatavuuden vaatimus. Ikääntyvien hyvän asumisen kriteerien mukaan lähiympäristön pitää olla esteetön, virikkeellinen, turvallinen, viihtyisä ja tarjota riittävät palvelut, jotta se tukisi arjessa selviytymistä mahdollisimman paljon. Ikäihmisen kodin tulee olla hänen tarpeitaan vastaava, viihtyisä, esteetön, turvallinen, ja olisi hyvä, että asunnossa olisi parveke. Asuinrakennuksessa tulee olla hissi ja sen tulee olla esteetön, jotta se tukisi mahdollisimman hyvin arjessa selviytymistä. Ikäihmisen sosiaalisen piirin tulee olla sopivan laaja, välittävä ja virkistävä. Ihmisen omat näkemykset ikääntymisestä sekä arvot ja asenteet tulee olla kohdallaan, jotta ne tukevat arjessa selviytymistä. (Kokkonen 2005, 64.)

4.3 Ikäihmisten palvelut

Ikäihmiset käyttävät arkielämässään suurimmaksi osaksi samoja palveluja kuin muukin väestö. Ikäihmiset asioivat mielellään lähikaupassa, koska liikkuminen voi olla vaikeaa ja kaikilla ei ole mahdollisuutta käyttää autokyytiä liikkumiseen. Ikäihmisten palvelujen sijainti kävelyetäisyydellä helpottaa huomattavasti arkipäivästä selviytymistä ja arjen sujumista. Lähipalvelujen käyttö ylläpitää ikäihmisen fyysistä toimintakykyä ja mahdollistaa näin pitempään asumisen omassa kodissaan. Ikäihmiset käyttävät terveyspalveluja keskimääräistä runsaammin muuhun väestöön verrattuna. (Ruonakoski 2002, 41; Ympäristöministeriö 2002, 8.)

Ikäihmisten oman arvon tunnetta tukevat mahdollisuudet asioida tutussa ympäristössä, tehdä itse omia ostoksia sekä tavata tuttua henkilökuntaa ja muita ihmisiä kodin ulkopuolella. Nämä asiat tuovat lisäarvoa palveluille ikäihmisten mielestä. Palvelut luovat edellytyksiä paitsi arkipäivästä selviytymiselle myös ikäihmisten sosiaalisille kontakteille. Asiointiin liittyvä seurustelu ja vuorovaikutus ovat monille ikäihmisille myös tärkeä osa sosiaalista kanssakäymistä. Tämä korostuu silloin, jos ystäviä tai omaisia ei asu lähitöllä eivätkä ikäihmisen omat voimavarat tai kiinnostus riitä enää aktiiviseen harrastustoimintaan. (Ruonakoski 2002, 41; Ympäristöministeriö 2002, 8.)

4.4 Senioritaloon muuttamisen syyt

Senioreilla asunnon vaihtamiseen vaikuttavat yleensä asumistoiveet, taloudelliset tekijät ja muut asumiseen liittyvät tekijät kuten työpaikan vaihtaminen tai perhesuhteisiin liittyvät muutokset. Asunnon vaihtamista selittää vain osittain itse toiveasunto ja sen ominaisuudet. Tämä ei useinkaan ole pääsyyntä asunnon vaihtamiseen. (Hirvonen, Manninen & Hakaste 2005, 15.)

Senioritalon asukkaille tehdyissä kyselyissä muuttamista on selvitetty sekä asunnon, asuintalon, asuinalueen että elämäntilanteen merkityksen osalta. Näistä tekijöistä eniten senioritaloon muuttamiseen vaikuttaa oman terveydentilan tai puolison terveydentilan heikkeneminen. Toinen tärkeä senioritaloon muuton peruste oli mahdollisuus muuttaa parempaan asuntoon ja asuintaloon. Esimerkiksi jos aikaisemmasta asuintalosta puuttui hissi, haluttiin muuttaa hissilliseen asuintaloon. Tärkeinä syinä muuttaa senioritaloon pidettiin myös asukkaan lisääntyneenä turvallisuuden tunnetta, monipuol-

lista palvelutarjontaa sekä mahdollisuutta asua samanikäisten kanssa. (Laurinkari ym. 2005, 32; Tuppurainen 2006, 200.)

Edellä mainittujen tekijöiden lisäksi senioritaloon muuttamisen syitä ovat omakoti- tai rivitalossa asumisen työläys, talon läheisyydessä olevat liikkumista haittaavat esteet, yksin jääminen, yksinäisyyden kokeminen, turvattomuuden tunne, palvelujen puute, aiemman asunnon liian suuri koko, rakenne-epäkohdat ja varusteiden puute sekä asumiskustannusten suuruus. Terveysten heikkenemisen myötä pelko mahdollisesta kaatumisesta tai tajunnan menettämisestä oli myös yleinen huolen aihe ennen senioritaloon muuttamista. (Laurinkari ym. 2005, 32; Tuppurainen 2006, 200; Özer-Kemppainen, 2005, 71.)

5 IKÄIHMISTEN OSALLISUUS

5.1 Osallisuuden tunne ja yksilö

Jokainen ihminen haluaa kokea kuuluvansa johonkin. Kuuluminen yhteisöön tai ryhmään tuo ihmiselle osallisuuden kokemuksen, osallisuuden tunteen. Osallisuuden tunteen merkitys on jokaiselle yksilölle subjektiivinen eli yksilölliseen näkemykseen perustuva kokemus. Monesti toiminta erilaisissa ryhmissä tai yhteisöissä voi tuottaa tarpeellisuuden ja merkityksen tunnetta ja sitä kautta osallisuuden tunteen yhteisöön. (Levo 2009.)

Ikäihmisillä osallistumista määrittävät aikaisemman elämän osallistumismallit ja elämäntyyli. Silloin kun ihminen on sosiaalinen ja avoin, on hänen helpompi osallistua iäkkäänäkin erilaisiin yhteisiin toimintoihin ja saada osallisuuden kokemuksia. Jos taas ihminen on aina ollut syrjäanvetäytyvä ja haluton osallistumaan yhteiseen toimintaan, on hänen vaikea muuttaa käyttäytymismalliaan iäkkäänä. Tällöin osallisuuden kokemukset voivat jäädä vähäisiksi. (Levo 2009.)

5.2 Arjessa selviytymisen merkitys osallisuuden tunteelle

Hyvän vanhenemisen tulisi merkitä ikääntyvän ihmisen ihmisarvon ja osallisuuden säilymistä elämänsä aikana, aina kuolemaan asti. Viimeaikaisen julkisuudessa ol-

leen keskustelun valossa tämä ei toteudu. Hyväkuntoiset ikäihmiset osallistuvat erilaiseen asumisyhteisöjen ja muiden yhteisöjen toimintaan. Hyvä toimintakyky parantaa arjessa selviytymistä sekä mahdollistaa osallistumisen ja osallisuuden tunteen vahvistumisen. Huonokuntoiset ja syrjään vetäytyvät ikäihmiset taas saavat vähemmän osallisuuden kokemuksia. Huonokuntoisten ikäihmisten osallistumiseen erilaisiin toimintoihin tarvitaan auttajia esim. hoitajia. Nykyisin kiire toimii usein ikäihmisen osallisuuden rajoittajana. (Sarvimäki, 2009; Nuutinen, 2007.)

5.3 Ikäihmisten sosiaalinen syrjäytyminen

Sosiaalinen syrjäytyminen on monimutkainen prosessi, joka vaikuttaa ensisijassa yksilön sekä yhteiskunnan hyvinvointiin. Leimallista sosiaaliselle syrjäytymiselle on ikäihmisen osallistumismahdollisuuksien ja osallisuuden tunteen puute. Sosiaalisesti syrjäytynyt ikäihminen ei voi elää täysivaltaista ja tasapainoista elämää. Häneltä puuttuu mahdollisuuksia olla yhteydessä muihin ihmisiin, hänellä ei ole riittävästi mielekästä tekemistä, mahdollisuutta tehdä haluttuja asioita tai sosiaalisia suhteita arkipäivässään. (Laatikainen 2009; Okulov 2008 31.)

Ikäihmisten sosiaaliseen syrjäytymiseen on useita syitä. Monet sairaudet kuten esim. dementia tai aivohalvaus voi johtaa itsenäisen elämän vaikeutumiseen ja sitä kautta sosiaaliseen syrjäytymiseen. Suorassa yhteydessä sosiaaliseen syrjäytymiseen ovat turvattomuus, masentuneisuus, yksinäisyys ja alkoholin liiallinen käyttö. Omaishoidossa hoitajan väsyminen voi johtaa sekä hoidettavan että hoitajan syrjäytymiseen. Ikäihmisen itsenäistä elämää osana yhteisöään vähentää myös omaisten painostus ja kaltoinkohtelu. Ikäihmisen toimintamahdollisuuksia voivat rajoittaa asunnon puutteet ja pitkät välimatkat ja näin syrjäyttää häntä yhteisöstään. Itsenäisen asumisen mahdollisuuksia kaventavat lisäksi puutteet ravinnossa ja lääkehoidossa sekä kotihoidon palveluista kieltäytyminen. Nämä aiheuttavat myös sosiaalista syrjäytymistä. (Laatikainen 2009.)

Toiminta sosiaalisen syrjäytymisen estämiseksi pitää aloittaa riittävän aikaisessa vaiheessa. Oleellista on ikäihmisten osallisuuden ja osallisuuden tunteen lisääminen. Omaisilla ja muilla läheisillä on tärkeä rooli sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisemisessä. Julkisella palvelujärjestelmällä on käytössään omat keinonsa kuten päivätoiminta, joiden lisäksi järjestöt ja seurakunnat järjestävät toimintaa. Myös vapaaehtoistyöllä voi-

daan lisätä ikäihmisten osallistumista. Tällöin ikäihminen voi olla toimijana, ei toiminnan kohteena. (Laatikainen 2009.)

5.4 Voimavaralähtöinen seniori- ja vanhustyö

Sosiaalista syrjäytymistä pyritään estämään myös voimavaralähtöisen seniori- ja vanhustyön avulla, jonka taustalla on laaja-alainen sosiokulttuurinen ikääntymiskäsitys. Voimavaralähtöinen seniori- ja vanhustyö lähtee ongelmien sijasta ikääntyneen pätevydestä ja osaamisesta. Siinä korostetaan vanhan ihmisen osallisuutta, subjektiivista ja hänen antamiaan merkityksiä ja osoittamiaan voimavaroja. Myös omaisten merkitys on tärkeä. Voimavaralähtöisessä seniori- ja vanhustyössä tuodaan esiin iäkkään aikaisemmin käyttämiä selviytymiskeinoja ja käytännön työ perustuu ikäihmisen elämäntilanteen laaja-alaiseen paikantamiseen. Ikäihmistä kannustetaan ja ohjataan osallistumaan arjen toimintoihin, jolloin ihminen itse olisi toimija. Voimavaralähtöisessä seniori- ja vanhustyössä käytetään ratkaisukeskeisiä, valtaistavia, suunniteltuja sekä ehkäiseviä ja kuntouttavia työotteita. Työssä hyödynnetään myös tuttua kotiympäristöä ja soveltavaa teknologiaa. (Koskinen 2009.)

5.5 Ikäihmisten osallisuus palvelujen laadun kehittämisessä

Kuntalain (365/1995) mukaan kunnan asukkailla ja palvelun käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan, asioiden suunnittelun ja valmisteluun. Valtuuston tehtävän on huolehtia näiden oikeuksien toteutuminen. Kuntalaisille on turvattava myös mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa ikääntymispolitiikan strategiseen suuntaamiseen ja palvelujen laadun kehittämiseen. Tämä edellyttää, että kunnassa asuvien ikäihmisten erilaiset voimavarat, kuten poliittiset, sosiokulttuuriset ja taloudelliset voimavarat, otetaan paremmin huomioon niin paikallisesti kuin laajemmaltikin. Aktiivinen osallistuminen asioista päättämiseen ja mielekäs tekeminen ovat myös keskeisiä osatekijöitä yksilön onnistuvan ikääntymisen kannalta. (Ikäihmisten palvelujen laatusuositus 2008, 14.)

Asiakkaille on turvattava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa palvelujen kehittämiseen eri palveluiden osalta. Aktiivisimmillaan asiakkaan rooli voi olla laadun kehittäjän rooli, jolloin asiakas osallistuu oman palvelunsa laadun kehittämiseen asettamalla laatutavoitteita, suunnittelemalla palvelun toteutusta ja arvioimalla palvelua omien voimavarojensa mukaisesti. Kaikilla asukkailla on laadun kokijan rooli, myös toimin-

takyvyltään heikoimmillakin. Asiakkaat tuovat julki kokemuksiaan palvelun laadusta esimerkiksi asiakastyytyväisyysmittausten tai omaisten kautta välittyvän palautteen avulla. Hyviä ikäihmisten osallisuutta turvaavia väyliä ovat myös erilaiset tiedonvaihdon mahdollistavat tilaisuudet, kuten asukasillat, yhteistyö järjestöjen, seurakuntien ja yksityisten palveluntuottajien kanssa sekä seniori- tai vanhusneuvostot. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 14–15.)

6 YHTEISÖ

6.1 Yhteisö ajassamme

Tällä hetkellä keskustelua yhteisöistä käydään paljon. Viime vuosina olemme tottuneet postmoderniin (jälkiteolliseen), yksilöllisyyden varaan rakennetun ja aineellisen hyvinvoinnin kasvua korostavaan kehitykseen. Nyt kehitys alkaa olla päätöksessään, ainakin jos ajatellaan julkisten palvelujen kustannusten rahoitusta. Yhteisöt aletaan nähdä nykyisen kehityssuunnan vaihtoehtona tai jopa ratkaisuna. Okulov (2008, 37) kirjoittaa Baumaniin (2002) viitaten, että yhteisöllisyys on reaktio aikamme epätasapainoon, joka vallitsee yksilönvapauden ja turvallisuuden välillä. Yksilön oikeuksia ja ensisijaisuutta korostettaessa yhteisöllisyys on jäänyt syrjään. Tästä seurannut syrjäytyminen ja heitteillejätto eri muodoissa vaativat yhä uusia ratkaisumalleja.

Okulov (2008, 37) kirjoittaa Sinkkonen-Tolppiin (2005) ja Hyyppään (2002) viitaten, että 2000-luvulla yhteisöistä on alettu puhua pääomana. Sosiaalisen pääoman käsite kuvaa sitä ihmisten sosiaalisissa suhteissa ja verkostoissa kertyvää voimaa, joka kehittyy ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta ja sitä kautta syntyvästä luottamuksesta. Ihmisten hyvinvointia voidaan edistää suoraan tai välillisesti sosiaalisen pääoman avulla. Tämä puolestaan voi lisätä yhteiskunnan toimivuutta ja yksittäisen kansalaisen selviämistä elämässä.

6.2 Yhteisön määrittely

Sanasta yhteisö ihmisillä on erilaisia mielikuvia. Käsite sisältää ymmärryksen jostakin yhteisestä, yhteisesti jaetusta. Esimerkiksi elämme erilaisissa asuin- ja elinyhteisöissä: kaupungeissa, kylissä, perheissä ja teemme työtä työyhteisöissä. Liitymme yhteisöihimme erilaisin sitein. Yhteisön käsite tarkoittaa useissa yhteyksissä huolenpitoa ja käsitteeseen liitetään yleensä myönteisiä asioita. Yhteisöt eivät ole kuitenkaan pelkäs-

tään myönteisiä, joten niihin kohdistuvat odotukset voivat olla ylimitoitettuja. (Okulov 2008, 38–39.)

Nykyisin yhteisöjen olemassaolo ei perustu konkreettiseen työnjakoon, vaan se on luonteeltaan enemmänkin symbolista. Tässä piilee vaara, jonka voi nähdä nykyisessä keskustelussa. Yhteiskunta toivoo apua yhteisöiltä, kun julkisen sektorin kuormittunutta palvelujärjestelmää halutaan ”keventää”. Ajatellaan, että ihmisen lähiyhteisön hoidettavaksi voidaan siirtää ne arkisen hoivan tehtävät, jotka suomalaisessa yhteiskunnassa ainakin toistaiseksi kuuluvat instituutioiden hoidettaviksi. (Okulov 2008, 38–39.)

Yhteisöön liitetään totutusti sellaisia ominaisuuksia kuten kiinteys, harmonia ja yhteenkuuluvuus. Yhteisö mielletään joksikin yksilön ympärillä olevaksi. Yksilö on osallisena yhteisössä ja osaltaan hän rakentaa sitä. Yhteisön olemassaololla on siis suunta. (Okulov 2008, 40.) Suomalaisessa yhteisökeskustelussa Heikki Lehtosen määrittelyä yhteisöstä pidetään jo klassisena, vaikka se onkin jo vanha. Lehtonen kirjoittaa vuonna 1990, että yhteisöstä on kysymys silloin, kun ihmiset ovat liittyneet yhteen ja ryhtyneet yhteistoimintaan elinehtojensa parantamiseksi. Samalla päätösvalta toiminnasta ja käytössä olevista toimintaresursseista on yhteisöllä, jonka hallintaan kaikki yhteisön jäsenet osallistuvat jäsenyytensä myöntämällä oikeuksilla. (Lehtonen 1990, 29).

6.3 Yhteisö, ikäihmiset ja asuminen

Suomessakin on alkanut syntyä ns. senioritalo-rakennushankkeita. Yhteinen piirre hankkeille on se, että etenkin omistusasunnoiksi tulevissa hankkeissa asukkaiksi haluavat ryhtyvät itse toimeen ja luomaan asuinyhteisöä alusta alkaen. He haluavat vaikuttaa alusta asti tulevaan asuinympäristöönsä ja siihen liittyviin ratkaisuihin. Tällaisissa taloissa yhteisöllisyydellä tarkoitetaan pääasiassa yhteisissä tiloissa yhteisesti hoidettuja asioita. (Mikkela 2006; Salonen 2006; Aktiiviset Seniorit 2009.)

Hankkeista saa usein sen käsityksen, että ne on tarkoitettu aktiivisille, varakkaille ja toimintakykyisille ikäihmisille. Valtion rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:n taloudellisella tuella rakennetut talot ovat tarkoitettu kaikille ikäihmisille, tulotasosta riippumatta. Asukaskunnalle on tyypillistä se, että he ovat alkaneet järjestellä vanhuuttaan vielä työelämässä ollessaan. Tämäntyyppiselle asumisratkaisulle näyttäisi olevan tila-

usta. Ikäihmisten määrän lisääntyessä yhteiskunnalle tulee yhä kalliimmaksi järjestää riittävä määrä asumispalveluja, ja toisaalta yhä useammalla ikäihmisellä on edessään monta vireää eläkevuotta, jotka hän haluaa viettää itse valitussa asumismuodossa. (Liikamaa, 2001.)

Talon hyvä sijainti ja tilojen apuvälineet vaikuttavat asukkaiden omatoimisuuteen ja ylläpitävät toimintakykyä, jolloin arjessa selviytyminen helpottuu. Tämän lisäksi talon henkilökunta huomioi asukaan heikentyneen kunnon tarjoten enemmän apuaan tai pyrkii vaihtamaan tilanteen niin vaatiessa asukkaan hänelle sopivampaan asuntoon. Tarkoitus on, ettei asukas eristyisi talon yhteisyydestä asunnon rajoitteiden vuoksi. (Okulov 2008, 102.)

7 YHTEISÖLLISYYS

7.1 Yhteisöllisyyden määrittelyä

Yhteisöllisyys on vaikeasti määriteltävä käsite. Yhteisöllisyydellä voidaan paikoin tarkoittaa samaa kuin yhteisöllä ja useissa tapauksissa niitä käytetään synonyymeinä. Käsitteiden erona on se, että yhteisö mielletään enemmän konkreettiseksi, rajatuksi ilmiöksi ja yhteisöllisyys on henkisempi, mielen tilaa tai ilmapiiriä tarkoittava käsite. Yhteisössä syntyy yhteisöllisyyttä jäsenten välille jonkin toiminnallisen tai emotionaalisen siteen kautta. (Törrönen 2006, 135.)

Sari Vesikanta on vuonna 2000 määritellyt yhteisöllisyyden seuraavalla tavalla. ”Yhteisöllisyydellä tarkoitetaan yhteisöjen tietynlaisia myönteisiä ominaisuuksia, joiden ansioista kuuluminen yhteisöön ja toimiminen siinä koetaan hyvänä. Yhteisöllisessä yhteisössä ihmiset vaikuttavat toisiinsa myönteisellä tavalla. Tämä luo turvallisuutta, joka vapauttaa ihmiset toimimaan omana itsenään, vapaasti.” (Vesikansa 2000.)

Ihmisen merkittävimmät yhteisöt ovat kaikissa kulttuureissa heidän perheensä, lähimmät sukulaiset ja ystävät. Vasta näiden jälkeen tulevat esim. naapurit, työtoverit ja vapaa-ajan kontaktit. Sosiaalinen verkosto ja muut ihmissuhteet luovat yksilölle miinua ja yksilöllisyyttä, mutta tuovat myös ihmiselle tunteen, että hän kuuluu tiettyyn joukkoon ja auttaa häntä suuntautumaan arkeen ja luomaan näin jatkuvuutta elämälleen. (Suhonen 2009.)

Yhteisöllisyyden merkitys ei ole vähentynyt vaan muuttunut 2000-luvulla. Yhteisöllisyyteen kuuluu yksilöllisyyden ja erilaisuuden kunnioittaminen. Ihminen osallistuu yksilöllisesti yhteisöllisyyteen. Nykyihminen etsii yhteisyyttä, mutta pitää kiinni omista yksilöllisistä oikeuksistaan. Yksilöllisyys ja yhteisyys elävät ihmisessä rinnakkain ja sisäkkäin. (Kaukonen 2003, 5.)

7.2 Yhteisöllisyyden muodostuminen

Yhteisöllisyyteen tarvitaan ihminen, alue ja lisäksi arvoja jotka liittävät ihmisiä yhteen, tarpeita, kiinnostuksen kohteita ja toimintaa. Yhteisöllisyyteen liittyvät myös yhteenkuuluvuuden ja osallisuuden tunne, yhteinen toiminta, sosiaalinen tuki, sosiaalinen vuorovaikutus, yhteinen sosiaalinen todellisuus, toiminnan yhteys, tietojen ja kokemusten jakaminen sekä yhteisen haasteen ja vuorovaikutuksen elementtejä. Yhteisöllisyys edellyttää ihmisiltä pyyteettömyyttä, kiinnostusta ja välittämistä toisia ihmisiä kohtaan, hyvántahtoisuutta, solidaarisuutta sekä toisista ihmisistä huolehtimista. Yhteisöllisyys muodostuu siis ihmisillä olevista edellytyksistä, olemassa olevien resurssien huomioimisesta, yhteisön voimavarojen ja tarpeiden kartoittamisesta ja olemassa olevien rakenteiden, systeemien ja arvojen tiedostamisesta. Yhteisön tavoitteena on aktivoituminen ja osallistuminen yhteiseen päämäärään. Tämä luo yhteisön jäsenille osallisuuden tunteen yhteisöön ja sen toimintaan. Yhteisöllisyyden puute voi näkyä turvattomuutena, pahoinvointina, mielenterveysongelmina ja yksinäisyytenä. (Suhonen 2009; Kaukonen 2003, 4 - 5,8.)

7.3 Esimerkkejä yhteisöllisestä asumisesta

Senioritalo Loppukiri sijaitsee Helsingissä, Arabianrannassa. Asukkaat muuttivat taloon huhtikuussa 2006. Loppukiri on suunniteltu ikäihmisten tarpeisiin, esteettömäksi esim. hissit ovat isoja, käytävät valoisia, märkätilojen lattiat liukumattomia, asuntoihin on saatavana erilaisia apuvälineitä ja niin edelleen. Talossa on pyritty välttämään laitospaisuutta. Kodit ovat asukkaidensa näköisiä ja yhteistilat on sisustettu mahdollisimman viihtyisiksi. Talo on normaali asunto-osakeyhtiö. (Arabianranta 2009.)

Yhteisöllisyyden ajatus toteutui erityisesti yhteisten tilojen suunnittelussa, asukkaiden toiveiden, haaveiden ja tavoitteiden puimisella eri tavoin ja yhteisön arvomaailman suunnittelun avulla. asukkaat suunnittelivat yhdessä ”huoneentaulun” yhteisön arvoista. Asukkaat myös tutustuivat toisiinsa säännöllisten kokousten ja epävirallisten

tilaisuuksien, matkojen ja juhlien merkeissä. Jokainen tuleva asukas osallistui johonkin suunnittelutyöryhmään. Asunnon oston yhteydessä asukas allekirjoitti osakassopimuksen, jossa hän hyväksyi asumisyhteisön erikoisluonteen. (Arabianranta 2009.)

Tamperelaisesta puukortteli Annikista on muodostunut kaupunkiin kylä, jossa on yhteisöllisyyttä. Aluksi ihmiset kuuntelivat toistensa tarinoita, auttoivat toisiaan ja ottivat apua vastaan toisiltaan. Ihmiset kokeilivat yhteisöllisyyttä kehittäviä ideoita niiden voimin, jotka olivat kiinnostuneet yhteisöllisyydestä. Yhteisöllisyys muodostui hitaasti neljän vuoden aikana puukortteli Annikkiin. Asukkaat kokevat turvaa kylään kuulumisesta. Yhteisöllisyyden syntyminen voi alkaa asukasyhdistystoimintana, pihatalkoina tai yhteisinä juhlina. Naapurit tulevat perheenjäsenten kaltaisiksi. Naapurin lapset tuntuvat miltei omilta ja kaikki ikäihmiset omilta mummoilta ja vaareilta. Syntyy ilmapiiri, jossa ihminen kokee, ettei hän ole yksin. Puukorttelissa asuu kaikenikäisiä ihmisiä, omistus- ja vuokra-asunnoissa. (Lähteenoksa 2008, 9 - 10, 21.)

8 YHTEISÖSSÄ VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ

Yhteisöjen toimintaan vaikuttaa monet erilaiset tekijät. Kuvaan seuraavissa luvuissa työni kannalta tärkeimpiä yhteisössä vaikuttavia tekijöitä, joiden avulla pyrin hahmotamaan paremmin yhteisön kuvaa.

8.1 Sosiaalinen tuki yhteisössä

Sosiaalinen tuki voidaan määritellä usealla eri tavalla. Määrittelyihin vaikuttavat tuen lähteiden tarkastelu, tuen vaikutukset ja tuen eri tasot. Sosiaalisen tuen käsite määritellään eri tavoin eri tieteenaloilla. Sosiaalisen tuen käsitettä käytetään ainakin lääketieteessä, psykologiassa, sosiologiassa ja yhteiskuntatieteissä yleensä sekä myös teologiassa. Sosiaalinen tuki on ollut keskusteluissa 1990-luvun lopulla käsiteltäessä kritiikkiä hyvinvointiyhteiskunnan rapautumista. (Hyvönen 2006, 22; Okulov 2008, 48.)

Sosiaalisen tuen tuottajana voivat olla erilaiset organisaatiot ja se voi syntyä eri tasoilla. Perinteisen jaottelun mukaan sosiaalinen tuki jaetaan viralliseen ja epäviralliseen sekä lähiyhteisöjen ja muodollisten yhteisöjen antamaan tukeen. Sosiaalisella tuella on eri tasoja: yksilötaso, perheen, lähimmäisten ja suvun muodostama taso, ystävien, työtovereiden ja naapurien taso sekä viranomaistaho julkisine ja yksityisine palveluineen. (Kinnunen 1998, 30.)

Sosiaalisen tuen määrittelyissä on tietyt yhteiset tekijät. Näitä ovat positiivinen sisältö, rakenteellisuus, jolloin rakenteella tarkoitetaan yksilön sosiaalisia verkostoja ja niissä tapahtuvaa vuorovaikutusta ja yksilön kokemus saamastaan emotionaalisesta tuesta tai sen toiminnallisen vaikutuksen merkitys tuen saajalle. Kumpusalo määritteli sosiaalisen tuen vuonna 1991 ihmisten väliseksi vuorovaikutukseksi, jossa he antavat ja saavat henkistä, emotionaalista, tiedollista, toiminnallista ja aineellista tukea toisille. (Okulov 2008, 48–49; Kumpusalo 1991, 14.)

Sosiaalisen tuen merkityksestä ikäihmisten elämässä tehdyissä tutkimuksissa on havaittu, että kaikenlaisella sosiaalisella tuella on masennusta ehkäisevä vaikutus ja laaja sosiaalinen verkosto ehkäisee ihmisten dementiaa. Sosiaalisen tuen myötä syntyvä elämänhallinnan ja yhteenkuuluvuuden tunne ovat yhteydessä pienentyneeseen kuolleisuusriskiin. 65 vuotta täyttäneet kokevat sosiaalisen tuen myös merkittävänä yksinäisyyden tunteen ehkäisijä. Silloin, jos sosiaalista tukea ei ole käytettävissä, yksinäisyys muuttuu ongelmaksi. (Okulov 2008, 50.)

8.2 Yhteisön toiminta

Perustana yhteisölle on, että sen jäsenillä on jotain yhteistä. Yhdistävänä tekijänä voi olla toimintaa, tunnetta tai ominaisuuksia. Toiminnallisen vuorovaikutuksen kautta syntyvästä yhteisöllisyydestä voidaan käyttää myös nimitystä yhteistoiminta. Yhteisössä tunne yhteisöllisyydestä voi perustua aatteeseen, maailmankatsomukseen ja suhtautumiseen johonkin ilmiöön tai asiaan. Yhteisöllisyyden tunne voi syntyä samaa elämystä elävien ihmisten yhteisestä kokemuksesta kuten Karjalan evakoille. Heidän yhteisöllisyytensä ei perustu rajattuun asuinalueeseen, vaan yhteisö elää heillä kulttuurissa ja tavoissa, joita siirretään sukupolvien kautta eteenpäin. (Okulov 2008, 51–52.)

8.3 Yhteisön arvot

Yksilöiden tulee sitoutua yhteisesti jaettuihin arvoihin, normeihin ja merkityksiin, jotta he muodostaisivat yhteisön. Okulov (2008, 52) kirjoittaa Masoniin (2000) viitaten, että kaikki yhteisöt ovat ryhmiä, mutta ryhmät eivät ole yhteisöjä. Vasta yhteisesti arvokkaaksi koettu yhdistää ryhmän yhteisöksi. Yhteisen arvostuksen periaate nähdään tarpeelliseksi yhteisön olemassaolon kannalta. Se on jo sinänsä arvovalintojen tulosta. Viime kädessä yhteisön moraalikäsitys todentaa sen, mitkä ovat ja miten toimivat yhteisön vallitsevat arvot.

Yhteisössä vallitsevia arvoja siirretään yhteisön uusille jäsenille heidän yhteisöön tutustumisensa myötä. Yhteisön arvot ovat yleensä pitkän kehityksen tulos. Vuorovaikutus muokkaa arvo- ja normiyhteisyyttä ja arvot muotoutuvat sellaisiksi kuin ne ovat yhteisön jäsenten välisissä keskusteluissa joissa arvoja punnitaan. Yhteisöissä on hyödyllistä keskustella arvoista eikä ottaa niitä annettuna, sillä moraalit eli sisäistettyt arvot määrittävät arvon paremmin kuin esimerkiksi laki. Yhteisön toimintaa ohjaavat säännöt perustuvat moraalijärjestykseen. Se ohjaa yhteisön jäseniä toimimaan yhteisön hyväksymällä tavalla sekä toimii myös vuorovaikutuksen aktivoijana. (Okulov 2008, 53.)

Arvoista lähtevän moraalijärjestelmän vaikutus yhteisön toimintaan on voimakas, yhteisön jäsenet ovat siihen sitoutuneet ja sen perusta on yhdessä punnittu. Moraalijärjestelmä tuottaa tätä kautta yhteisöllisyyttä, kunhan yhteisön jäsenillä on samanlainen, yhteisesti jaettu merkityksen tunne kaikista ponnistelun arvoisista asioista. Tällöin moraalit voi olla positiivinen käyttövoima. Yksilön ollessa liian sitoutunut tai sidottu moraalijärjestykseen, moraalin paine muuttuu negatiiviseksi. Ellei yksilö kykene sopeutumaan yhteisön vaatimuksiin, hänet voidaan sulkea yhteisön ulkopuolelle. Yhteisöllisten arvojen hintana on, että yhteisölliset suhteet voivat samanaikaisesti murtaa tai kieltää yksilölliset erot. (Okulov 2008, 53; Korkiamäki, Nylund, Raitakari & Roivainen 2008, 189.)

8.4 Tilan ja kodin rajaus

Yhteisökäsitettä määriteltäessä siihen sisältyy jossain muodossa tilan tai paikan rajaus. Yhteisö voi olla yhteisö rajallisena, konkreettisesti havaittavana tai mielen tilana. Kun tila on rajallinen, se mahdollistaa kontrollin ja ”muiden”, ulkopuolisten poissulkemisen. (Bauman 2002, 122.) Omassa tutkimuksessani tila rajautuu palvelukeskuksen ja senioritalon seinien sisälle ja pihapiiriin, jossa on erilaisia asukkaiden arkielämässä käyttämiä tiloja.

Jotta yhteisöllisyyttä voisi syntyä, ihmisten välinen vuorovaikutus edellyttää paitsi samanlaisuutta, mutta myös fyysistä läheisyyttä. Ihmiset liittyvät toisiinsa esimerkiksi asuessaan ja työskennellessään yhdessä sekä harrastustensa kautta. Tästä voi päätellä, että rajatun tilan sisällä olevien kesken vuorovaikutus on todennäköistä. (Sarola 1996, 72; Törrönen 2006, 135.)

Koti lienee jokaiselle tärkein henkilökohtainen tila. Kodin merkitys kasvaa ikäihmisellä, sillä vanhetessa elämä keskittyy yhä enemmän kotiin. Koti tilana on erityisen merkityksellinen ikäihmisen identiteetille ja itsemääräämisoikeudelle. Elämänpiirin kaventuessa, asuinympäristö ja koti limittyvät yhteen naapurissa asuvien ihmisten ja tutujen tilojen kanssa. (Näslindh-Ylispangar 2005, 147–148.)

Okulov (2008, 55) kirjoittaa Vilkkoon (1997, 2000) viitaten kodin merkityksestä seuraavasti. Termiin koti yhdistyvät konkreettisen tilan lisäksi kanssakäyminen ja yksilön tunne kodista. Kodin tuntuun sisältyvät esineympäristö (itselle rakkaat ja tutut esineet, turvallisuuden tunne (fyysiset puitteet ja sosiaaliset suhteet) ja ihmiselle toiminnallinen vapaus tehdä omassa kodissa itselle merkityksellisiä asioita persoonallisella tavalla. Koti muokkautuu ihmisen mielessä elämänkaaren eri vaiheissa, jolloin ikäihmisen koti on erilainen ulkoasultaan ja haltuunotoltaan kuin lapsuuden koti.

Arkiset askareet ja selviytyminen tutussa ympäristössä lisäävät ikäihmisen omanarvon tuntoa ja osallisuuden tunnetta, kun hän kokee selviytyvänsä jokapäiväisistä toimitaan. Ikääntymisen mukanaan tuomaa toimintakyvyn heikkenemistä pyritään kompensoimaan tilojen oikeanlaisella ja tarkoituksen mukaisella varustelulla, jotta ikäihmisen oman elämän hallinta säilyisi mahdollisimman pitkään. Tämän katsotaan edistävän sosiaalisen roolin säilymistä myös iäkkäänä. (Sarola 1996, 59.)

9 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

9.1 Tutkimuskohteen ja kohderyhmän kuvaus

Valkealan Iltatähti on vuonna 1971 perustettu, Valkealan Iltatähti ry:n omistama ja ylläpitämä palvelukeskus Kouvolan kaupungin, Valkealan kaupunginosassa. Iltatähti ry:n toiminnan tavoitteena on vanhusten ja vammaisten sosiaalisen aseman ja hoitomahdollisuuksien parantaminen. Tavoitteena on myös vanhusten ja vammaisten fyysisen ja henkisen kunnon ylläpitäminen siten, että heidän omatoimisuutensa säilyisi ja itsemääräämisoikeutensa toteutuisi turvallisessa ja kodinomaisessa ympäristössä. Yhdistys ei tavoittele taloudellista voittoa toiminnallaan. (Valkealan Iltatähti ry 2010.)

Palvelukeskus muodostuu kahdesta yksiköstä jossa on palveluasuntoja; Vanhasta Iltatähdestä ja Iltatähden uudesta palvelukeskuksesta (yhteensä 62 asuntoa), ryhmäkodista (21 asuntoa) ja yleisistä tiloista. Iltatähti ry omistaa lisäksi yhden yksittäisen rivitalo-

huoneiston ja autotallin. Palvelukeskuksen yhteydessä sijaitsee vuonna 2006 valmistunut senioritalo Tähtelä, jossa on 23 vuokra-asuntoa. (Valkealan Iltatähti ry 2010.)

Iltatähden palvelutoiminta koostuu asumispalveluista ja niiden kehittämisestä, hoiva-, huolenpito- ja tukipalveluista ja niiden kehittämisestä sekä päivä- ja virkistystoiminnasta ja kuntoutuksesta. Iltatähti ry:llä on 24 vakinaista tointa, ja yhdessä määräaikaisten työsuhteiden kanssa Iltatähdessä tehdään työtä 30 henkilötyövuotta. (Valkealan Iltatähti ry 2010; Maria Eloranta 10.11.2009.)

Yhdistys vuokraa palveluasumisen ja ryhmäkodin asuntoja iäkkäille henkilöille, jotka eivät selviydy yksin päivittäisistä toiminnoistaan tai heidän asumismukavuutensa ovat puutteelliset edellisessä asunnossa. Senioritalo Tähtelän asunnot ovat suunniteltu oma-toimisille vanhuksille, jotka eivät tarvitse palveluita tai joiden palveluntarve on vähäinen. Iltatähti tuottaa lisäksi kaikkien osastojen asukkaille sovitusti sairaanhoito-, kylvetys-, siivous-, pyykkihuolto ja vähäisessä määrin ennalta sovittua asiointipalvelua. Asukkailla on oma väestövastuulääkäri, jolta he saavat lääkäripalvelut. Kuntoutuspalvelut asukas ostaa yksityisiltä palveluntuottajilta tai terveystieteiden keskukselta. Lounaspalvelut asukkaat ostavat yksityiseltä palveluntuottajalta Riitta Karhulta, ja ne todellisen käytön mukaan. Iltatähden virkistystoiminta on osin yhteistä senioritalossa, palveluasunnoissa ja ryhmäkodissa asuvien kesken. Iltatähden tarjoama kuntouttava toiminta painottuu toimintakyvyn ylläpitämiseen esim. erilaisten toimintatuokioiden avulla. (Valkealan Iltatähti ry 2010.)

Opinnäytetyöni tutkivan osan kohderyhmänä olivat senioritalo Tähtelään 1.7.2006 muuttaneet asukkaat eli senioritalon alkuperäiset asukkaat. Heitä on 18. Rajasin ryhmän koskemaan alkuperäisiä asukkaita, koska heillä kaikilla on yhtä pitkä kokemus senioritalon asukkaina ja mahdollisina palveluiden käyttäjinä. Tutkimusryhmääni kuului 14 naista ja neljä miestä. Iältään asukkaiden otanta oli 67-97:n vuoden välillä.

Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusongelmat

Senioritalossa asuvat ihmiset, sekä kohderyhmääni kuuluneet että muut asukkaat, ovat hyvin heterogeeninen eli epäyhtenäinen ryhmä. He ovat hyvin erilaisia toimintakyvyltään, elintavoiltaan ja totumuksiltaan. Osa selviytyy arkipäivästään hyvinkin itsenäisesti, ja osa tarvitsee tai haluaa käyttää enemmän palveluja arkipäivän tukijana.

Alkuperäisenä tarkoitukseni oli tutkia, mistä syistä senioritalon asukkaat siirtyvät palvelujen käyttäjiksi. Asiaa mietittyäni muutin tutkimukseni aihetta. Syiden sijasta keskityin tutkimaan palveluiden merkitystä senioritalon asukkaan arjessa selviytymiselle. Halusin tietää, käyttävätkö senioritalon asukkaat palveluja tukemaan toimintakykyään ja arkipäivästä selviytymistään.

Tutkimukseni tarkoituksena oli selvittää, mitä palveluja senioritalon asukkaat käyttävät ja mitä palveluja he ovat ajatelleet tulevaisuudessa käyttää arjesta selviytymiseen ja toimintakyvyn tukemiseen. Työn tarkoituksena oli selvittää myös sitä, minkä palvelujen avulla asukkaat ovat harkinneet selviytyvänsä arkipäivästään tulevaisuudessa. Lisäksi työn tarkoituksena oli selvittää syitä senioritaloon muuttamiselle ja asukkaiden palautetta käyttämistään palveluista.

Tutkimusta tehdessäni minulle oli alusta asti tärkeää, että tutkimukseni olisi hyödynnettävissä työelämässä. Tavoitteenani oli, että Iltatähden toimintaa voitaisiin kehittää sekä asiakas- että organisaatiolähtöisesti työstäni saatavien tietojen avulla. Tarkoitukseni oli tuoda uutta tietoa hyödynnettäväksi käytännön työssä.

Opinnäytetyöni tutkimusongelmat ovat:

Pääongelma:

Tukevatko palvelut senioritalo Tähtelän asukkaiden arjessa selviytymistä?

Alaongelmat:

1. Mitkä palvelut tukevat asukkaiden mielestä arjessa selviytymistä tällä hetkellä?
2. Mitkä palvelut tukevat asukkaiden mielestä arkipäivässä selviytymistä tulevaisuudessa?

Iltatähden toiminnanjohtaja Maria Eloranta oli kiinnostunut tietämään, millaisia palveluja asukkaat käyttävät ja kuinka paljon. Hän, sekä minä tutkijana, olimme molemmat kiinnostuneita tietämään asukkaiden tulevaisuudentoiveita palvelujen suhteen. Näiden asioiden pohjalta muodostuivat työni alaongelmat. Alaongelmien kautta muodostin työhöni laajemman pääongelman. Mikä merkitys palvelujen käytöllä on senioriasukkaalle? Tukevatko palvelut senioritalon asukkaiden arjessa selviytymistä? Alaongel-

mat ovat luonteeltaan kartoittavia, ja ne olivat oleellisia saadakseni tarvittavat tiedot pääongelmani selvittämiseksi.

9.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimukseni suoritin kyselytutkimuksena. Termi *survey* tulee englanninkielestä ja tarkoittaa sellaista kyselyä, haastattelun ja havainnoinnin muotoja, joissa aineistoa kerätään standardoidusti ja jossa koehenkilöt muodostavat otoksen tietystä perusjoukosta. Kyselytutkimuksen aineistona on koehenkilöiden joukko, joille lähetetään kyselykaavakkeet. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 188.)

Eräs survey-tutkimuksen tyypillinen piirre on se, että tietystä ihmisjoukosta valitaan otos yksilöitä. Aineisto kerätään jokaiselta yksilöltä strukturoidusti ja yleensä käytetään kyselykaavaketta. Saadun aineiston perusteella pyritään kuvailemaan, vertailemaan tai selittämään tutkinnan kohteena olevaa ilmiötä. (Hirsjärvi ym. 2007, 130.)

Tutkimuksestani voidaan käyttää myös nimitystä informoitu kysely, koska haastattelin asukkaat henkilökohtaisesti lomakkeen avulla ja saatoin selventää haastateltavalle kysymystä, jotta kaikki haastateltavat ymmärsivät kysymykset samalla tavalla. Vilka (2007, 73) kirjoittaa, että Heikkilän (2004) mukaan informoidusta kyselystä puhutaan silloin, kun kysely on kyselylomakkeen ja henkilökohtaisen haastattelun välimuoto, jossa tutkija voi tehdä myös jonkinlaisia lisäkysymyksiä. Hirsjärven ym. (2007) mukaan informoidussa kyselyssä tutkija kohtaa perusjoukkoon kuuluvat vastaajat joko kyselylomaketta jakaessaan tai myöhemmin ne noutaessaan. Tutkija voi samalla selvittää ja selostaa tutkimuksen tarkoitusta vastaajille.

Kyselytutkimuksessa käytin sekä standardoituja että avoimia kysymyksiä. Päädyin käyttämään sekamuotoisia kysymyksiä, koska epäilin, ettei kaikkia vastausvaihtoehtoja varmuudella tunneta. Näin saamani tieto oli monipuolisempaa (Ks. Vilka 2007, 87). Avoimia kysymyksiä käytin, koska ne antavat tietyissä tapauksissa mahdollisuuden tarkemman ja yksityiskohtaisemman tiedon antamiseen. Avoimet kysymykset antavat vastaajalle myös mahdollisuuden ilmaista vapaammin oman mielipiteensä asioista. (Hirsjärvi ym. 2007, 193–194.)

Tutkimustani voidaan pitää osittain kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena, avoimien kysymysten osalta. Avoimien kysymysten avulla sain selkeästi esille vastaa-

jien mielipiteitä ja kehittämistoiveita senioritalossa asumisesta. Kvalitatiivisella tutkimuksella tavoitellaan mm. ilmiötä aidosti kuvaavia tuloksia, joita olen halunnut kvalitatiivisilla kysymyksilläni saavuttaa. (Ks. Hirsjärvi ym. 2007, 156–157.)

9.3 Kyselylomakkeen esittely

Valitsin aineistonkeruumenetelmäksi kyselylomakkeen (liite 1). Mietin, olisiko haastattelu parempi vaihtoehto, mutta päädyin kyselylomakkeeseen haastateltavien määrän takia. Haastateltavia oli 18, joten haastatteluaineiston purkaminen olisi ollut todella työlästä. Laadin lomakkeen ja haastattelin asukkaat henkilökohtaisesti heidän omissa kodeissaan. Asukkaat vastasivat suullisesti esitettyihin kysymyksiin, minä kirjasin vastaukset lomakkeisiin. Tällä halusin tehdä vastaamisen helpommaksi asukkaille ja saada haastatteluun osallistuvien määrän mahdollisimman suureksi. Esitin kaikille kysymykset samassa järjestyksessä ja haastattelutilanteessa saatoin selventää kysymystä vastaajalle. Näin haastateltavat ymmärsivät esittämäni kysymykset samalla tavalla.

Lomakkeen kysymykset muotoilin sellaisiksi, että niillä saisin vastaukset tutkimusongelmiini. Osan kysymyksistä oli esittänyt toiveenaan Iltatähti, yhden kysymyksen olin ottanut mukaan kirjallisuuden perusteella (senioritaloon muuttamiseen vaikuttaneet syyt) ja osan kysymyksistä olin muotoillut itse. Yritin saada lomakkeen kysymyksistä mahdollisimman loogisen ja selkeän kokonaisuuden.

Aluksi kysyin vastaajan taustatietoja: sukupuolta, syntymävuotta, siviilisäätystä ja sitä, käyttääkö asukas palveluja. Näiden tietojen avulla halusin tuoda esille, millaisista vastaajista on kyse. Mielestäni kyselyn tulosten kannalta on tärkeää selvittää vastaajan taustoja, koska myös ne voivat selittää monia asioita saaduissa vastauksissa.

Kyselylomakkeen kysymykset jakautuvat kolmeen osa-alueeseen; senioritaloon muuttamiseen, tällä hetkellä käytettäviin palveluihin ja mielipiteeseen niistä ja tulevaisuudessa käytettäviin palveluihin. Senioritaloon muuttamista, tällä hetkellä käytettäviä palveluja ja tulevaisuudessa käytettäviä palveluja koskevat kysymykset olivat sekamuotoisia kysymyksiä. Avoimilla kysymyksillä kysyttiin asukkaiden mielipidettä palveluista, syitä palveluiden käyttämiselle ja sitä, haluavatko he kertoa muuta palveluihin liittyen. Lomakkeen viimeiseksi jätetyllä avoimella kysymyksellä: ”Haluaisitteko

kertoa vielä jotakin palveluihin liittyen?”, tarkoituksena oli antaa vastaajille mahdollisuus kertoa palveluista asioita, joita en ollut kysynyt, mutta jotka he kokivat tärkeiksi.

9.4 Tutkimusaineiston keruu ja analysointitapa

Ikäihmisillä on useimmiten enemmän vapaa-aikaa kuin työikäisillä, joten heillä on aikaa ja halua suostua haastatteluihin. Toisinaan ikäihmisiä haastateltaessa saattaa haastateltavista olla jopa runsauden pulaa. Monet ikäihmiset kokevat arvokkaaksi asiaksi haastateltavaksi pääsemisen. Tämä osoittaa myös sen, että ikäihmiset kokevat asemansa yhteiskunnassa vähäiseksi ja ovat kiitollisia saadessaan äänensä kuuluviin erilaisten tutkimusten kautta. (Lumme-Sandt, 2005, 128.)

Haastattelu voi tuoda vaihtelua yksin asuvan ikäihmisen arkeen. Se voi olla jopa päivän odotettu ohjelmanumero. Kun haastattelu tapahtuu ikäihmisen kotona, saattaa haastattelija huomata joutuneensa enemmänkin vierailulle kuin tekemään haastattelua. Ikäihmiselle haastattelutilanne on mieluisa sosiaalisen kanssakäymisen tilanne. (Lumme-Sandt, 2005, 129.)

Ikäihmisten haastattelemisesta ei voi antaa yleispäteviä ohjeita, sillä he eivät ole yhtenäisellä tavalla toimiva ja ajatteleva joukko. Vanhoja ihmisiä haastateltaessa halukkuus haastatteluun saattaa kuitenkin olla yleisempi, kuin jos haastatellaan nuoria. Yleisempää on myös haastattelijan ja haastateltavan ikäeron merkitys ja heidän erilaiseksi koettu hierarkkinen asemansa haastattelutilanteessa. Haastattelutilanteessa tärkeintä on muistaa, että ikäihmiset ovat yksilöitä ja pelkkä ikä kertoo ihmisestä hyvin vähän. (Lumme-Sandt, 2005, 129–131, 143.)

Tutkimusryhmääni kuului 18 senioritalo Tähtelän asukasta. Tavoitteenani oli tehdä kyselyt vähitellen huhti- ja toukokuun aikana 2009. Kävin esittelemässä tutkimustani ja kertomassa kyselystä Tähtelän asukkaille maanantaina 20.4.2009. Paikalla olleiden asukkaiden suhtautuminen työtäni ja kyselyäni kohtaan oli myönteinen. Asukkaat tustuivat innokkaasti näyttämäni haastattelulomakkeeseen ja keskustelivat keskenään vilkkaasti lomakkeen kysymyksistä.

Ennen kyselyjen tekemistä olin ottanut Iltatähti ry:ltä ja ateriapalvelutuottaja Riitta Karhulta (Valkea Tähdessä) selville, käyttävätkö kohderyhmäni asukkaat heidän palvelujaan. Selvitin myös sen, mitä palveluja asukkaat käyttävät ja minkä verran. Ta-

voitteenani oli saada mahdollisimman totuudenmukaista tietoa ja poistaa asukkaiden inhimillisistä muistivirheistä aiheutuvia virheitä kyselyssäni. Näiltä palveluntuottajilta asian tarkistaminen oli mahdollista, koska he toimivat senioritalon yhteydessä ja tuottavat palveluja myös senioritalon asukkaille. Kyselytilanteessa kysyin kaikilta vastaajilta lupaa katsoa heidän palvelujen käyttämiseen liittyviä tietojaan ja käyttää niitä avuksi tutkimuksessani. Yksi asukas ei antanut lupaa tietojensa katsomiseen, joten hänen kohdallaan olen käyttänyt tuloksina vain hänen omia vastauksiaan kysymyksiini.

Asukkaiden kanssa sovimme, että pyrin tekemään kyselyt huhti- ja toukokuun aikana. Tänä aikana kävin tavoittelemassa heitä ja tein kyselyn, jos se asukkaan aikatauluun sopi. Mikäli aika ei sopinut, sovin uuden kyselyajan asukkaan kanssa. Tein kyselyt 22.4.–25.5.2009 välisenä aikana, joten pysyin itselleni asettamassani aikataulussa.

Yhdellä kyselykerralla tein kaksi tai kolme kyselyä. Olin varannut aikaa yhden kyselyn tekemiseen tunnin. Kerroin asiasta myös asukkaalle. Tämä helpotti työskentelyäni, kun kyselyyn käytettävä aika oli sekä minulla että asukkaalla tiedossa. Yhden kyselyn kohdalla unohdin aluksi mainita, miten paljon aikaa oli käytettävissä. Tällöin kyselyn tekemiseen kului puolitoista tuntia. Tämä oli minun virheeni, josta opin seuraavia kyselykertoja varten.

Olin iloisesti yllättynyt, että kaikki kohderyhmäni 18 asukasta osallistuivat kyselyyn. Painotin kyselyn esittelytilaisuudessa sekä kyselytilanteen alussa, että osallistuminen kyselyyn oli vapaaehtoista. Kyselytilanteessa asukkaat vastasivat asiallisesti ja järkevästi esittämiini kysymyksiin. Itselleni tuli tunne, että asukkaat ”ottivat kyselyn tosisaan.”

Tutkimustulosteni analysoinnissa olen käyttänyt taulukoita, jolloin tulokset ovat tiivistetyssä muodossa ja niistä oli helppo tehdä johtopäätöksiä. Sekamuotoisten ja avoimien kysymysten vastaukset olen kirjoittanut auki kysymyskohtaisesti. Avoimien kysymysten vastuksista olen tehnyt suoria lainauksia, jotka selventävät saatuja vastauksia.

9.5 Tutkimuksen pätevyys ja luotettavuus

Tutkimuksen arviointiin liittyy käsite *validius* eli pätevyys, jolla tarkoitetaan mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri haluttua asiaa. Tutkimuksessa käytetyt mittarit ja menetelmät eivät aina vastaa sitä todellisuutta, jota tutkija kuvittelee tutki-

vansa. Esimerkiksi, jos vastaajat ovat käsittäneet kysymykset toisin kuin tutkija on ajatellut ja tutkija käsittelee tuloksia oman ajattelumallinsa mukaisesti, ei tuloksia voida pitää tosina ja pätevinä. Tällöin käytetty menetelmä aiheuttaa tuloksiin virhettä. (Hirsjärvi ym.2007, 226–227.)

Tutkimukseni pätevyyttä lisäsi oma roolini kyselytilanteessa. Tein kyselyn kaikille kohderyhmän asukkaille henkilökohtaisesti. Kysyin kysymykset kaikilta vastaajilta samassa järjestyksessä ja samalla lailla. Mikäli vastaaja ei ymmärtänyt kysymystä, selitin, mitä kysymyksellä tarkoitetaan, jolloin kaikki ymmärsivät esitetyt kysymykset halutulla tavalla. Tämä esti virheellisten tulosten syntymisen.

Tutkimuksen *reliabiliteetti* eli luotettavuus tarkoittaa saatujen mittaustulosten toistettavuutta. Mittauksen tai tutkimuksen luotettavuudella tarkoitetaan sen kykyä antaa samanlaisia, ei-sattumanvaraisia tuloksia. Tutkimusta voidaan pitää luotettavana esim. silloin, jos kaksi arvioijaa päätyy samanlaiseen tulokseen. (Hirsjärvi ym. 2007, 226.)

Tutkimukseni luotettavuutta arvioin peilaamalla tutkimukseni tuloksia aiempiin aihepiiristä tehtyihin tutkimuksiin. Omassa työssäni nousi esiin samoja asioita kuin esim. Okulovin vuonna 2008 tekemässä liseniaatin tutkimuksessa, Laurinkarin, Poutasen, Saarisen ja Laukkasen vuonna 2005 tekemässä tutkimuksessa; Senioritalo ikääntyneen asumisvaihtoehtona ja Tuppuraisen vuonna 2006 tekemässä TSA-hankkeen loppuraportissa; Tulevaisuuden senioriasuminen. Mielestäni tutkimukseni luotettavuuden kriteerit toteutuivat.

Tutkimukseni luotettavuutta lisäsi oma persoonani, sillä en tuntenut haastateltavia enkä voinut näin vaikuttaa heihin ja heidän vastauksiinsa. Olen työssä Iltatähden eri yksikössä ja asukkaista osa oli minulle tuttuja vain ulkonäöltään. Osaa haastateltavista asukkaista en ollut edes nähnyt ennen tutkimuksen tekoa.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että kyselyt toteutettiin asukkaille tutussa ympäristössä, heidän omassa kodissaan. Kyselytilanne oli kiireetön ja häiriötön. Asukkaat saattoivat vastata kyselyyn niin, ettei kukaan kuullut heidän vastauksiaan ja voinut vaikuttaa niihin. Tutkimuksen luotettavuutta lisäävänä tekijänä koin myös vastaajien myönteisen ja asiallisen suhtautumisen kyselylomakkeen täyttöön. He olivat sitoutuneita kyselytilanteeseen, jolloin vastaukset ovat luotettavampia.

Tutkimuksen luotettavuutta vähentää se, että saatoinkin tarkistaa asukkaiden käyttämistä palveluista vain Iltatähti ry:n ja ateriapalveluja tuottavan Valkea Tähtien palvelut. Muut palveluntuottajat ja käyttömäärät olivat asukkaiden oman muistin varassa. Asukkaiden oli vaikeaa mieltää omaisten apua palveluksi ja joissakin tapauksissa jokin palvelu ehkä unohtui mainita.

10 TUTKIMUKSEN TULOKSET

10.1 Taustakysymykset

Kyselyn aluksi kysyin vastaajien sukupuolta, ikää ja siviilisäätystä. Kysyin myös käyttävätkö vastaajat palveluja tukemaan arkipäivästä selviytymistään? Vastaajista 14 oli naisia ja neljä miehiä. Siviilisäädyltään leskiä oli 13 vastaajaa, neljä vastaajaa oli avioliitossa ja yksi vastaajista oli eronnut. Vastaajista kukaan ei ollut naimaton.

Vastaajat jakautuivat ikäryhmittäin, niin että vastaajista kolme asukasta oli iältään 89–99-vuotiaita, 12 vastaajaa oli iältään 79–88-vuotiaita ja loput kolme vastaajaa olivat iältään 64–78-vuotiaita. Vanhimmalla vastaajalla oli ikää 97 vuotta ja nuorimmalla 67 vuotta. En ole tarkoituksellisesti erotellut kyselyyn osallistuneiden miesten ikää, jotta heitä ei pystytä tunnistamaan kyselystä.

Taulukko 1. Vastaajien ikäjakauma

IKÄ	VASTAAJIEN MÄÄRÄ
94–98 v.	1
89–93 v.	2
84–88 v.	7
79–83 v.	5
74–78 v.	0
69–73 v.	2
64–68 v.	1
YHTEENSÄ	18

17 vastaajaa kertoi käyttävänsä palveluja, yksi vastaajista vastasi, ettei käytä palveluja. Kyselyn kuluessa selvisi, että kielteisen vastauksen antanut asukas käyttää terveyskeskuksen palveluja ja omaiset auttavat häntä. Näin ollen kaikki vastaajat käyttävät palveluja arkipäivänsä tukena.

10.2 Senioritalo Tähtelään muuttamiseen vaikuttaneita syitä

Seuraavaksi vastaajilta kysyttiin, mitkä erilaiset syyt ja miten paljon ne olivat vaikuttaneet asukkaan päätökseen muuttaa senioritaloon. Kysymyksessä oli 12 valmiiksi annettua erilaista vaihtoehtoa, ja kysyin niiden merkitystä asukkaan muuttopäätökseen. Vastausvaihtoehtoina olivat: erittäin paljon, melko paljon, en osaa sanoa, jonkin verran ja ei lainkaan. Kysymyksen lopussa oli avoin kohta, jossa kysyttiin, oliko muuttoon vaikuttanut jokin muu tekijä kuin edellä mainitut tekijät ja mikä se oli?

Taulukko 2. Kuinka paljon seuraavat tekijät vaikuttivat asukkaan päätökseen muuttaa senioritalo Tähtelään

Kuinka paljon seuraavat tekijät vaikuttivat asukkaan päätökseen muuttaa senioritalo Tähtelään?	Erittäin paljon	Melko paljon	En osaa sanoa	Jonkin verran	Ei lainkaan
Palvelun läheisyys	8	2	-	3	5
Mahdollisuus saada palveluja kotiin	10	1	-	-	7
Terveyden- ja sairaanhoidon palvelujen parempi saatavuus	12	4	-	-	2
Lähiympäristön esteettömyys	9	2	1	-	6
Ikääntymisen mukanaan tuoma toimintakyvyn heikkeneminen	9	4	-	3	2
Hyvät liikuntamahdollisuudet	2	2	-	3	11
Bussipysäkin läheisyys	2	2	-	-	14
Turvattomuus	3	1	-	1	13
Yksinäisyys	4	1	-	1	12
Virikkeet	2	2	-	-	14
Asumisvaihtoehtoa suositeltu hyvänä	2	4	-	3	9
Puutteelliset asumisolosuhteet edellisessä kodissa	-	1	-	2	15

Kohtaan asumisvaihtoehtoa suositeltu hyvänä vastaajat tarkensivat, että asumisvaihtoehtoa hyvänä oli yhdessä tapauksessa suositellut Iltatähti ry:n toiminnanjohtaja ja kahdessa tapauksessa vastaajan lapset. Asukas, jonka muuttopäätökseen oli vaikuttanut puutteelliset asumisolosuhteet melko paljon, halusi tarkentaa, että puutteita oli ollut edellisen asunnon lämmityksessä.

Taulukossa 2 luetellaan erilaisia senioritaloon muuttamiseen vaikuttaneita tekijöitä. Syyt liittyvät palveluihin ja niiden tarpeeseen, esteettömyyteen, asukkaaseen ja hänen toimintakykyynsä liittyviin syihin, senioritalon suositeluun hyvänä asumisvaihtoehtona ja puutteisiin aiemmassa asunnossa. Taulukon numerot kertovat sen, kuinka monen vastaajan mielestä mainittu tekijä vaikutti muuttopäätökseen erittäin paljon, melko paljon, ei osaa sanoa, jonkin verran tai ei lainkaan. Eniten muuttopäätökseen olivat vaikuttaneet palvelujen läheisyys, mahdollisuus saada palveluja kotiin, terveyden- ja sairaanhoidon palvelujen parempi saatavuus, lähiympäristön esteettömyys ja ikääntymisen mukanaan tuoma toimintakyvyn heikkeneminen.

Vastaajat kertoivat myös muita syitä senioritalo Tähtelään muuttamiselleen. Seuraavaan olen koonnut asukkaiden vastaukset kysymykseen:

Kirkko lähellä. Turvallisuuden tunne. Kunto huononi, omaiset ja ystävät olivat huolissaan kunnosta. Rauhallisuus ja luonnon läheisyys. Apua sairauksiin. Aviomiehen sairastuminen. Omakotitalon ja puutarhan huoltaminen ja hoitaminen raskasta. Vanhuus tulee, tulevaisuutta varten. Yhdessäolo senioritalon alakerrassa. Aina voi osallistua kykyjensä ja hakujensa mukaan. Seurataan toisten vointia, jos toista ei näy, kysellään ja ollaan huolissaan. Halusin antaa tilaa nuoremmalle polvelle. Omaiset toivoivat, että hakeutuisin senioritaloon.

10.3 Asukkaiden tämänhetkiset palvelut

Seuraavaksi kysyin asukkailta heidän tällä hetkellä käyttämistään palveluista. Kysyin yhdestätoista valmiiksi annetusta palveluvaihtoehdosta, käyttävätkö he mainittua palvelua? Lisäksi kysyin: ”Kuka tuottaa asukkaan tarvitseman palvelun?”, ”Kauanko vastaaja on palvelua käyttänyt senioritalo Tähtelässä?” ja ”Ovatko asukkaat käyttämät palvelut hänelle maksullisia?” Palveluiden tuottajiksi kysymykseen määrittelin omai-

set, sukulaiset, tuttavat, ystävät, naapurit, palvelukeskuksen henkilökunta ja muu palveluntuottaja. Kysyin myös, kuka on tämä muu palveluntuottaja.

Kysymyksen viimeisenä kohtana kysyin, käyttääkö asukas muita palveluja, joita ei edellä ole mainittu. Kysyin myös samat tarkentavat kysymykset kuin edellä: ”Kuka tuottaa asukkaan tarvitseman palvelun?”, ”Kauanko vastaaja on palvelua käyttänyt?”, ”Onko palvelu asukkaalle maksullista?”

Taulukko 3. Asukkaiden tällä hetkellä käyttämät palvelut ja kuinka monelle asukkaalle palvelu maksullinen ja kuinka monelle maksuton

Palvelu ja käyttäjämäärä	Palvelu maksullinen	Palvelu maksuton
Siivouspalvelu 12	7	5
Hygienian hoitopalvelut 1	-	1
Pesulapalvelut 4	4	-
Hoivapalvelut 2	2	-
Ateriapalvelut 17	17	-
Terveydenhoitopalvelut 12	12	-
Kauppapalvelut 9	-	9
Liikuntapalvelut 9	2	7
Jalkahoitaja 9	5	4
Kuljetuspalvelut 4	1	3
Kulttuuripalvelut 14	8	14
Muut palvelut: Hieroja 4 Kampaamopalvelut 1	4,1	-

Kulttuuripalvelujen käyttäjistä neljätoista vastasi käyttävänsä maksuttomia palveluja. Maksuttomien palveluiden lisäksi kahdeksan vastaajaa käyttää maksullisia kulttuuripalveluja.

Asukkaiden vastaukset palvelujen tuottajista ja käyttöajasta olen koonnut erilliseen taulukkoon, koska tiedot tarvitsevat tarkennuksia tullakseen ymmärretyiksi. Olen selvittänyt taulukon tietoja taulukon jälkeen.

Taulukossa kuvataan, kuinka moni asukas käyttää mainittua palvelua, esim. siivouspalvelua 12 vastaajaa. Taulukossa kerrotaan myös, ketkä palvelun asukkaalle tuotta-

vat, kuinka monelle asukkaalle palvelu on tuotettu sekä kuinka kauan asukas on kyseistä palvelua käyttänyt senioritalo Tähtelässä asuessaan.

Taulukko 4. ja Palvelun käyttäjien määrä, palvelujen tuottajat ja palvelujen käyttöaika (asukkaat ovat muuttaneet Tähtelään 1.7.2006)

Asukkaiden käyttämä palvelu ja käyttäjien määrä	Palvelun tuottaja ja monelle vastajalle palvelu tuotetaan	kuinka kauan asukas palvelua on käyttänyt Tähtelässä
Siivouspalvelu 12	Omaiset 4, tuttavat 1, Iltatähti 3, muu 4	Alusta asti 12
Hygienian hoitopalvelut 1	Omaiset	Vuoden 2009 alusta
Pesulapalvelut 4	Iltatähti 1, tuttava 1, muu 2	Alusta asti 4
Hoivapalvelut 2	Iltatähti 2	Noin vuosi 2
Ateriapalvelut 17	Muu 17	Alusta asti 17
Terveystuottopalvelut 12	Iltatähti, muu	Alusta asti 9, noin vuoden 3
Kauppapalvelut 9	Omaiset 9, lisäksi naapurit 1	Alusta asti 9
Liikuntapalvelut 9	Iltatähti 7, muu 3	Alusta asti 8, noin vuoden 1
Jalkahoitaja 9	Muu 9	Alusta asti 8, vuoden 2009 alusta 1
Kuljetuspalvelut 4	Omaiset 3, muu 1	Alusta asti 4
Kulttuuripalvelut 14	Iltatähti 14, lisäksi muita palveluntuottajia	Alusta asti 14
Muut palvelut: Hieroja 4, Kampaamopalvelu 1	Muu 4	Alusta asti 4

Taulukossa muu siivouspalvelujen tuottaja on Sotainvalidien Veljesliiton Kymen piiri ry. Siivouspalvelu on yhdistyksen jäsenille edullisempaa, kuin sama palvelu ostettuna yksityiseltä palveluntuottajalta. Pesulapalveluissa muu palveluntuottaja on yksityinen pesulapalveluja tuottava yritys.

Ateriapalvelun asukkaat ostavat Valkea Tähdessä, joka on Iltatähden palvelukeskuksessa toimiva yksityinen ateriapalveluja tuottava yritys. Iltatähti ei tuota itse lounaspalvelua. Taulukossa liikuntapalveluiden osalta muu palveluntuottaja on kaupunki. Yksi vastaajista käyttää sekä Iltatähden että kaupungin tarjoamia liikuntapalveluja.

Kulttuuripalveluiden osalta, taulukossa mainittuja muita palveluntuottajia ovat kansalaisopisto (yksi käyttäjä), Martat (yksi käyttäjä), Eläkeliitto (yksi käyttäjä), Sotainvaliidit (yksi käyttäjä) sekä Sotilaskotiyhdistys (yksi käyttäjä). Asukkaat käyttävät näitä palveluja Iltatähden tarjoamien palvelujen lisänä. Kampaamo- ja hierontapalvelujen osalta palveluntuottajana ovat yksityiset palveluntuottajat.

10.4 Asiakkaiden tyytyväisyys palveluihin

Palveluiden käyttämisen jälkeen kysyin, ovatko asukkaat tyytyväisiä saamiinsa palveluihin? Korostin kaikille vastaajille, että tarkoitan kysymyksellä kaikkia palveluntuottajia ja maksuttomia sekä maksullisia palveluita. Kaikki 18 vastaajaa olivat tyytyväisiä saamiinsa palveluihin. Seuraavassa on perusteluja vastaukselle ja kommentteja kysymykseen. Kaikki asukkaat eivät osanneet perustella vastustaan:

Kaikki palvelut ovat lähellä, ei tarvitse lähteä mihinkään. Jalkahoitoa olisi mukava saada useammin, kun ei itse enää pysty. Ei valittamista palveluista. Hoitajat tulevat nopeasti. Yritän tehdä mahdollisimman paljon itse. Kaikkien takia. Jos mitä pyydän, aina tulee palvelua.

10.5 Syitä palveluiden käyttämiselle

Seuraavaksi kysyin syytä tai syitä siihen, miksi asukas kokee tarvitsevänsä palveluja arkipäivästä selviytymiseen senioritalo Tähtelässä. Vastaajien mielestä palvelut tukevat arkipäivästä selviytymistä ja jaksamista, he eivät enää itse jaksa tehdä kaikkia samoja töitä kuin ennen, ja palvelut ja asuminen Tähtelässä tuovat turvallisuuden tunnetta. Seuraavassa lainaan asukkaitten vastuksia kysymykseen:

Kaikenlaista työtä ei enää jaksa tehdä. Tarkoitus helpottaa vanhuuspäiviä, uusia vikoja tulee kaiken aikaa. Esim. kuljetuspalvelut helpottaa arkipäivästä selviytymistä. Tukee arkipäivästä jaksamista (neljä vastaajaa). Olo on turvallinen, aina saa apua kun tarvitsee. En itse jaksa tehdä (kaksi vastaajaa). En uskalla liikkua talvella, liukasta. Helpottaa kun tietää, että apua on saatavissa kun tarvitsee. Tukee tai helpottaa. Helpompi itselle. Apua saa helposti (kolme vastaajaa). Mukavaa henkilökuntaa. Täysi kymppi. Vuokralla ei huolia, voi lähteä milloin haluaa. Ruuan monipuolisuus. Mukava olla siivotussa kämpässä, kun toinen siivoaa. Arki-

päivä ja elämä helppoa, apua saa helposti. Turvarannekkeella saa apua kun tarvitsee, hoitajan numero kännykässä.

10.6 Palvelut ja tulevaisuus

Kyselyn loppupuolella siirsin asukkaitten ajatuksia kohti tulevaisuutta. Kysyin: ”Mitä arkipäivästä selviytymistä helpottavia palveluja olette harkinnut käyttävänne tulevaisuudessa ja kenen haluaisitte tuottavan palvelun?” Palvelutuottajina oli mainittu samat tahot kuin aiemminkin; omaiset, sukulaiset, tuttavat, ystävät, naapurit, palvelukeskuksen henkilökunta ja joku muu. Tarkensin vielä vastaajille, että kysymyksellä etsitään vastausta kysymykseen, minkä palvelujen avulla tai tukemana asukkaat kokevat voivansa asua Tähtelässä elämänsä loppuun saakka. Vastaukseksi hain asukkaitten tämänhetkistä mielipidettä asiasta. Osa vastaajista sanoi yhden palvelun, osa useamman (taulukko 5).

Taulukko 5. Asukkaiden harkitsemat palvelut tulevaisuudessa ja palvelun toivottu tuottaja

Palvelu ja kuinka moni asukas on harkinnut käyttävänsä sitä tulevaisuudessa	Toive palvelun tuottajasta ja kuinka moni tuottajaa on toivonut
Siivous 7	Iltatähti 5, omaiset 2
Hygienian hoitopalvelut 6	Iltatähti 5, omaiset 1
Pesulapalvelut 5	Iltatähti 3, yksityinen 2
Hoivapalvelut 6	Iltatähti/ yksityinen 5, omaiset 1,
Ateriapalvelut 7	Yksityinen 7
Terveydenhoitopalvelut 6	Iltatähti 6
Kauppapalvelu 6	Iltatähti 3, omaiset 2, yksityinen 1
Liikuntapalvelut 2	Iltatähti 2
Jalkahoitaja 3	Yksityinen 3
Kuljetuspalvelut 2	Iltatähti tai taksi 2
Kulttuuripalvelut 3	Iltatähti/ yksityinen/ kirkko 3

Taulukossa 5 palveluntuottaja yksityinen tarkoittaa yksityistä palveluntuottajaa esim. Valkealan pesulaa. Ateriapalvelujen kohdalla asukkaat halusivat, että palvelun tuottaa edelleen Valkea Tähti. Vastaajien mielestä aterioimiskertojen määrää voisi lisätä tulevaisuudessa, jos oma kunto heikkenisi.

Kysymyksen viimeisessä kohdassa kysyttiin, mitä muita palveluja asukas on harkinnut käyttävänsä tai mitä palveluja asukkaat toivoisivat, että olisi mahdollisuus saada. Asukkaat toivoivat apua edunvalvontavaltuutuksen tekemiseen (kaksi asukasta), seuraava sairalle puolisolalle tai paikka, johon sairaan voi viedä esim. asioinnin ajaksi (kaksi asukasta), asiointiapua (yksi asukas) ja hierontaa joko yksityisen tai Iltatähden järjestämänä (kaksi asukasta). Kaksi asukasta sanoi harkitsevansa tarvittaessa hakeutumista Iltatähden ryhmäkotiin.

Yksi asukkaista ei osannut nimetä mitään palvelua, jota käyttäisi tulevaisuudessa. Kaksi asukasta sanoi, ettei ole miettinyt asiaa. Kirjasin heidän vastauksensa sellaiseen, en halunnut painostaa heitä vastamaan jotakin, joka ei pidä paikkansa.

10.7 Muuta kerrottavaa palveluihin liittyen

Kyselylomakkeen viimeisenä kysymyksenä oli avoin kysymys: ”Haluaisitteko kertoa vielä jotakin palveluihin liittyen?” Halusin antaa vastaajille mahdollisuuden kertoa sellaisista, heille tärkeistä asioista palveluihin liittyen, jota en ollut osannut kysyä. Halusin myös, että esille tulisi asukkaiden omia mielipiteitä heidän omilla sanoillaan eikä vain vastuksina strukturoituihin kysymyksiin. Vastauksissa annettiin ruusuja ja risuja palvelukeskuksen palveluille ja henkilökunnalle, esitettiin toiveita ja kiitoksia palveluiden järjestämisestä eri tahoille, pohdittiin naapuriavun merkitystä ja oman toimintakyvyn merkitystä arkipäivässä selviämiseksi:

Olen tyytyväinen palveluihin. Olisi hyvä, jos veteraanit saisivat ilmaista tai halpaa siivousapua. Hyvä että seurakunta tarjoaa palveluita Iltatähden. Tähän asti palvelu on täyttänyt kaikki toiveet. Naapurit ovat hyviä, ei turhaa murinaa kenenkään kanssa. Kun itse jaksan tehdä ja toimia, ovat palvelut hyviä, en moiti. Olen hyväksynyt kaikki palvelut jotka on saatavissa. Toinen toista autetaan. (Viittaus naapuriapuun.) Hoitajat saisivat olla ystävällisempiä asukkaille. Hoitajat moittivat asukkaita. Miksi kolme siivojaa yhdessä asunnossa? Hoitajat lupaavat enemmän

kuin voivat täyttää. Jos palvelut on jo hyvät, ei voi parantaa. Enemmän vapaaehtoisapua, mutta vanhuksetkin ovat erilaisia. (Kahden asukaan mielipide.) Henkilökunta kiireistä, olisi mukava jos viipyisi kauemmin. Ymmärrän, että se nostaa kustannuksia. Yhteiskunta saisi antaa resursseja vanhusten ulkoiluttamiseen. Olisi hyvä jos voisi kulkea kauppaan. Askartelutilat on tarkoitettu vain naisille. Olisi mukava, jos olisi ohjaaja ja ”miesten” askarteluja. Biljardipöytä olisi mukava. Talon palvelut ovat hyviä. Täällä on hirveän hyvä olla. Kun sitä on niin vanha, niin ei osaa ajatella mitä sitä tarttis.

11 TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Kyselytutkimukseni kohderyhmään kuului 18 asukasta, jotka kaikki vastasivat kyselyyni. Senioritalot on tarkoitettu jo 55–65 vuotta täyttäneille ihmisille. Tutkimukseeni osallistuneista asukkaista kymmenen olivat iältään 84 vuotta tai sitä vanhempia. Nuorin osallistuja oli 67-vuotias. Tutkimukseeni osallistuneiden asukkaiden iästä voi päätellä, että senioritalossa asuu iäkkäitä ihmisiä. Nuoremmat 55–65-vuotiaat ihmiset, eivät ole vielä löytäneet senioritaloa tai omaksuneet sitä itselleen sopivaksi asuinmuodoksi. Anderssonin tutkimuksessa (2007, 10) nousi esille se, että nykyinen suomalainen ikäpolitiikka korostaa ikäihmisten kotona asumista ja heidän itsenäisen suoriutumisen tukemista. Havaitsin tutkimuksessani ihmisten haluavan asua omassa kodissaan mahdollisimman pitkään ja sen, että senioritalo asumisvaihtoehtona ei ole tullut heille tutuksi. Tähtelä on ensimmäinen senioritalo Valkealassa ja se olemassaolollaan ja toiminnallaan tekee senioriasumista tutuksi tällä seudulla.

Kysely toteutui tehdyn suunnitelman mukaisesti ja suunnitellussa aikataulussa. Testasin kyselylomakkeen ennen kyselyä kolmella vastaajalla, jotka eivät kuuluneet kohderyhmääni. He olivat toisen yksikön asukkaita. Mielestäni lomake toimi hyvin, enkä tehnyt siihen muutoksia. Myös Hirsjärvi ym. (2007, 199) pitävät lomakkeen kokeilua välttämättömänä hyvien kyselytulosten saavuttamiseksi.

Opinnäytetyön kirjoitusvaiheessa huomasin, että nyt kysyisin jotakin asiaa toisin. Kysyin asukkaita: ”Mistä syystä tai syistä tarvitsette palveluja arkipäivästä selviytymiseen senioritalo Tähtelässä?” Kysymystä selventääkseni olin kirjoittanut, että kokevatko he palveluiden käyttämisen esimerkiksi tukevan tai helpottavan selviytymistään arkipäivän tilanteissa. Selvennykseksi tarkoittamani teksti johdattelee asukkaiden vas-

tauksia. Monet vastasivat, että palvelut tukevat tai helpottavat heidän arkipäivässä selviytymistään. Näin ollen kaikki vastaukset eivät ole luotettavia, koska kysymysten laatijana vaikutin asukkaiden vastauksiin. Ilman kysymyksessä olevaa lisätekstiä vastaukset olisivat voineet olla toisenlaisia.

Keskusteluissa ja teoriaosuudessa esille nousi naapuriapu. Kyselyn tuloksia analysoidessani mietin, että kyselylomakkeeseen olisi voinut lisätä kysymyksen naapuriavusta ja sen merkityksestä. Nyt naapuriapu jäi taka-alalle, eikä sen merkitys yhteisöllisyydelle tullut täysin selväksi kyselyn kuluessa. On tietenkin vaikeaa näin jälkikäteen ottaa kantaa yhteisöllisyyden kokemiseen naapuriavussa, kun se ei tullut kysymysten kautta esiin. Vastuksista selvisi että senioritalossa on naapuriapua, mutta avun määrä ja merkitys asukkaiden arkipäivässä selviytymiselle jäivät epäselviksi. Lähteenoksan mukaan (2008, 9) yhteisöllisyyden syntyessä ihmiset kuuntelevat toisiaan, auttavat toisiaan ja ottavat apua vastaan toisiltaan. Naapuriapu on osa yhteisöllisyyden syntymistä.

Koin hyvänä kyselyyn vastaamisen tavan. Monet vastaajista sanoivat jo ennen kyselyä, etteivät he osaa kirjoittaa mitään lomakkeisiin. Toimiessani kirjuriina vastaustilanteessa, asukkaat saivat sanoa vastauksensa minulle ja heille jäi aikaa miettiä rauhassa vastauksiaan. Vastaajien ei tarvinnut keskittyä kirjoittamiseen ja siihen, miten asian kirjoittaisi paperille. Hirsjärvi ym. (2007, 190) pitävät kyselymenetelmän etuna sen tehokkuutta, koska tutkimuksessa voidaan kysyä monia asioita sekä säästää tutkijan aikaa ja vaivannäköä. Omassa tutkimuksessani huomasin konkreettisesti tämän edun, sillä kyselylomake nopeutti kyselyä ja helpotti vastausten analysointia.

Kaikki kyselyyn vastanneet asukkaat käyttivät palveluja. Asukkaiden puheista tuli itselleni sellainen käsitys, että palveluiden käyttäminen koetaan luonnollisena asiana senioritalossa. Sitä ei koeta huonona asiana. Asukkaat hyväksyvät palvelujen käytön myös osaksi sen takia, että Tähtelä on palvelukeskuksen yhteydessä, jolloin palvelut ovat helposti saatavina. Tutkimustulokseni ovat yhteneväisiä Laurinkarin, Poutasen, Saarisen ja Laukkasen (2005, 32) tekemän tutkimuksen kanssa jossa palvelujen saaminen kotiin oli vaikuttanut melko tai erittäin paljon liki kolmen neljäsosan kyselyyn vastanneen asuintalon valinnassa.

Päätökseen Tähtelään muuttamisesta olivat kyselyssä vaikuttaneet eniten palvelujen läheisyys, mahdollisuus saada palveluja kotiin, terveyden- ja sairaanhoidon palvelujen

parempi saatavuus, lähiympäristön esteettömyys ja ikääntymisen mukanaan tuoma toimintakyvyn heikkeneminen. Tulokset ovat yhteneväisiä Laurinkarin, Poutasen, Saarisen ja Laukkasen (2005, 32) tekemän tutkimuksen kanssa, jossa näiden seikkojen lisäksi korostui aiemman asunnon varusteiden puutteet. Asukkaiden vastaamat asiat tukevat ikäihmisten toimintakykyä ja arkipäivässä selviytymistä. Vastaajien mielestä omaan arkipäivään ja toimintakykyyn liittyvät syyt muuttamiselle ovat tärkeämpiä kuin muut syyt. Tuppuraisen tutkimuksessa (2006, 19) Mikkola ja Rasila ovat saaneet selville, että tulevaisuuden seniorit ovat liikkuvaa ja aktiivista väkeä. Valtaosa senioreista ei tarvitse ensimmäisinä eläkeläisvuosikymmeninään asumiseensa erityisjärjestelyjä eivätkä he muuta sen takia senioritaloon.

On merkittävää, että vastaajista neljä nimesi turvattomuuden ja kolme yksinäisyyden vaikuttaneen erittäin paljon päätökseen muuttaa Tähtelään. Yksinäisyys ja turvattomuuden tunne ovat kasvavia ongelmia nykyisessä yhteiskunnassamme. Vaikka ihmisen toimintakyky olisi hyvä ja ulkoiset asumisen puitteet kunnossa, se ei aina ole riittävää. Ihminen tarvitsee myös sosiaalisia suhteita, ja hänen pitää tuntea olonsa turvallisiksi, jotta hänen elämänsä olisi tasapainoista. Yksinäisyyden kokeminen ja turvattomuuden tunne nousevat esille senioritaloon muuton syinä myös Laurinkarin, Poutasen, Saarisen ja Laukkasen (2005, 32) senioritaloja koskevassa kyselytutkimuksessa. Toisaalta ihmisten yksilölliset erot ovat suuria. Asukkaista 12 vastasi, että yksinäisyys ei vaikuttanut lainkaan heidän päätökseensä muuttaa Tähtelään. Muuttamiseen vaikuttivat muut syyt.

Kyselyn tulosten kannalta oli hyvä asia, että vastauksia ei osaa sanoa, ei ollut kuin yksi koko kysymyksessä. Asukkailla oli selkeät mielipiteet asioista ja he toivat ne esille vastauksissaan. Vastaukset kertoivat enemmän, asukkaiden osatessa ilmaista mielipiteensä puolesta tai vastaan. Vastaukset olivat myös luotettavampia, eikä niihin jäänyt tulkinnanvaraa.

Tärkeimmät tekijät joilla ei ollut lainkaan vaikutusta muuttopäätökseen, olivat puutteelliset asumisolosuhteet, virikkeet, bussipysäkin läheisyys, turvattomuus, yksinäisyys, hyvät liikuntamahdollisuudet ja se, että asumisvaihtoehtoa oli suositeltu hyvänä. Elintason parantuessa ja maaseudun kehittyessä asumisolosuhteet ovat vuosien saatossa parantuneet ja puutteellisissa asumisolosuhteissa asuvien ihmisten määrä on enää vähäinen. Asukkaat ovat sen ikäisiä, että he eivät ole tottuneet järjestettyyn virike- ja

liikuntatoimintaan. He ovat hankkineet virikkeet itse ja ohjatun liikunnan sijasta on käytetty paljon hyötyliikuntaa. Maaseudun ihmiset ovat myös tottuneet siihen, että linja-autoja kulkee harvoin. Tästä syystä tätä ei koeta haittana myös vanhempanakaan, vaan asukkaat turvautuvat omaisten ja naapureiden apuun sekä taksin palveluihin.

Kuten aiemmin jo mainitsin, yksinäisyyttä ja turvattomuutta ei koettu ongelmana. Monet etenkin haja-asutusalueilla asuvat ovat tottuneet elämään yksin, ja he kokevat sen luontevana. Tähtelää ei ollut suositeltu asukkaille hyvänä asumisvaihtoehtona, koska Tähtelä oli uusi, ensimmäinen senioritalo Valkealassa, eikä siitä ollut tietoa ja kokemuksia. Lähteinä käyttämissäni tutkimuksissa Laurinkari, Poutanen, Saarinen ja Laukkanen (2005) ja Tuppurainen (2006), ei ollut tutkittu tekijöitä, joilla ei olisi ollut vaikutusta muuttopäätökseen. Tutkimuksista kävi kuitenkin ilmi, että näihin tekijöihin vaikuttavat yleensä haastateltavien kohderyhmä ja haastattelupaikkakunta.

Muut syyt, joita asukkaat kertoivat senioritaloon muuttamiselle, olivat osittain samoja kuin valmiissa vastausvaihtoehtoissakin. Mielestäni vastaukset enemmänkin selittivät ja selvensivät asukkaiden aiempia vastauksia. Esille tuli myös konkreettisia syitä, joita ei aiemmin ollut mainittu kuten aviopuolison sairastuminen.

Palveluista eniten käytetään ateriapalvelua, kulttuuripalveluja, siivouspalvelua, terveydenhoitopalveluja ja kauppapalvelua. Tulokset ovat osittain yhteneväisiä Hilikka Tervaskarin tulosten kanssa, jotka hän esittelee Tuppuraisen (2006, 67) tutkimuksessa. Ainoastaan kulttuuripalveluja ei mainittu Tuppuraisen tutkimuksessa. Eläkeläiset käyttävät nyt ja tulevaisuudessa suuremman osan tuloistaan erilaisten palvelujen ostamiseen. Ateriapalvelu on Tähtelän asukkaille maksullinen, mutta he kokevat sen tuovan vaihtelua ja helpotusta omaan arkipäiväänsä. Ruoka on monipuolista ja samalla voi jutella toisten asukkaiden kanssa. Ei tarvitse laittaa ruokaa vain yhdelle ihmiselle. Joka päivä ateriapalvelua käyttää seitsemän asukasta.

Asukkaat käyttävät sekä maksullisia että maksuttomia kulttuuripalveluita. He kokevat hyvänä sen, että palvelukeskuksessa on tarjolla paljon ilmaista ohjelmaa, mutta ovat valmiita maksamaan retkistä ja itselleen mieluisasta talon ulkopuolisesta toiminnasta. On hyvä, että on tarjolla toimintaa ja ohjelmaa, johon kaikki voivat osallistua, eikä maksu ole esteenä. Myös Tervaskari tuo Tuppuraisen (2006, 67) tutkimuksessa esille, että suomalaiset seniorit käyttävät toimintakykyä ylläpitäviä palveluita kuten kulttuuripalveluja innokkaasti ja ovat valmiita maksamaan niistä.

Osalle vastaajista siivouspalvelu on maksullista ja osalle maksutonta. Maksutonta siivouspalvelua tekevät asukkaiden omaiset käydessään asukkaiden luona. Maksullista siivouspalvelua käyttävät asukkaat ovat sitä mieltä, etteivät he halua rasittaa omaisia omilla töillään, vaan maksavat mieluummin palvelusta. Mielestäni on hyvä, että asukkaat ottavat itse vastuuta omasta kodistaan ja haluavat selviytyä itsenäisesti. Tällöin aika asukkaan ja omaisten kesken voidaan käyttää yhdessäoloon.

Terveydenhoitopalvelut ovat asukkaille maksullisia, mitä he pitävät täysin luonnollisena. Samoin ateriapalvelut ovat maksullista palvelua. Terveydenhoitopalveluiden helppoa saatavuus Iltatähdestä tai lähellä olevalta terveysasemalta koetaan tärkeänä. Palveluiden ollessa lähellä tulee terveydestä huolehdittua paremmin. Myös Tervaskari Tuppuraisen (2006, 67) tutkimuksessa toteaa, että seniorit ovat tyytyväisiä saamiinsa terveyspalveluihin. He kokevat saavansa palveluja tarpeidensa mukaisesti.

Kauppapalvelun hoitavat pääasiallisesti asukkaiden omaiset. Monet vastaajista kertoivat, että omaiset kuljettavat asukkaan kauppaan ja takaisin, jolloin kaupasta voi ostaa suuremmatkin ostokset. Tämä koettiin merkittävänä arkipäivää helpottavana asiana. Myös naapurit tuovat toisilleen ostoksia kaupasta. Koettiin mukavana, että aina ei tarvitse lähteä itse esim. maitopurkin takia kauppaan. Osa vastaajista mielsi sekä siivouspalvelun että kauppapalvelun, kuuluvan omaisten antamaksi avuksi. He haluaisivat, että tuttu ihminen huolehtisi heidän asioistaan.

Asukkaat ovat käyttäneet palveluja pääsääntöisesti Tähtelään muuttamisestaan asti. Hoivapalveluiden käyttäminen oli tullut ajankohtaiseksi myöhemmin, asukkaan toimintakyvyn heikkenemisen myötä. Asukkaiden toimintakyky on pysynyt senioritalossa asumisen ajan niin hyvänä, että palveluja ei ole tarvinnut lisätä. Palveluiden tuottaminen painottuu Iltatähdelle, yksityisille palveluntuottajille ja omaisille. On hyvä, että asukkaat ovat löytäneet myös yksityiset palveluntuottajat ja käyttävät heidän palvelujaan. Asukkaiden palveluvalikoima lisääntyy, ja he voivat valita itselleen sopivan palveluntuottajan. Toivon, että omaiset käyvät asukkaiden luona useammin, kun heidän ei tarvitse käyttää aikaansa asukkaan kotitöiden tekemiseen.

Kuljetuspalveluita käyttää vastausten mukaan neljä asukasta. Olen pohtinut onko vastauksissa virheitä. Kyselytilanteessa asukkaat eivät tahtoneet ymmärtää omaisten tekemiä kuljetuksia kuljetuspalveluksi. Asukas saattoi kertoa, ettei käytä kuljetuspalve-

lua, mutta myöhemmin hän sanoi omaisen käyttävän häntä kaupassa. Mielestäni vastaukset tähän kysymykseen eivät ole täysin luotettavia.

Kaikki vastaajat vastasivat olevansa tyytyväisiä käyttämiinsä palveluihin. Tulos on yhteneväinen Tuppuraisen (2006, 67) viittauksen kanssa, jonka hän tekee Vaaraman (2004) tutkimukseen. Sen mukaan seniorit ovat tyytyväisiä saamiinsa sosiaali- ja terveyspalveluihin. Tulevat sukupolvet tulevat olemaan myös suurempia palvelujen kulluttajia kuin nykyisin. Kyselyn aikana asukkaat esittivät myös kritiikkiä palveluille, sekä Iltatähden tuottamille kuin yksityisten palveluntuottajien tuottamille palveluille. Mietin mistä tämä johtuu? Mielestäni tämä voi johtua siitä, että usein kun vastaajalta kysytään asiaa suoraan, on vaikeaa esittää suoraa kritiikkiä ja vastata kieltävästi. On helpompi esittää kritiikkiä pitkin matkaa. En myöskään epäile, etteivätkö asukkaat olisi kokonaisuutena tyytyväisiä saamiinsa palveluihin. He käyttävät edelleen samoja palveluja kuin senioritaloon muuttaessaankin, eikä suurta tarvetta palveluiden lisäämiselle ole.

Syinä palvelujen käyttämiseen arkipäivästä selviytymisessä olivat: palvelut tukevat toimintakykyä, helpottavat arkielämää ja tuovat turvallisuuden tunnetta. Kuten aiemmin mainitsin, oli kysymys mielestäni asukkaita johdattelua, joten en pidä vastauksia täysin luotettavina. Vastaukset ovat paikkaansa pitäviä, mutta en tiedä, olisivatko asukkaat vastanneet juuri näin ilman kysymyksen asettelussa ollutta johdattelua.

Tulevaisuudessa vastaajat halusivat lisätä palveluiden käyttöä arkipäivässä, mikä on käynyt ilmi jo aiemmin myös Tuppuraisen (2006, 67) tutkimuksessa. Myös ikäihmisten laatusuosituksessa (2008,9) puhutaan palvelujen määrästä ja ennen kaikkea laadusta. Ikäihmisten laatusuosituksen tavoitteena on parantaa palvelujen laatua ja vaikuttavuutta. Palveluiden avulla asukkaat uskovat voivansa asua pitempään tai elämänsä loppuun asti Tähtelässä. Asukkaat olivat vastauksissaan haluttomia ajattelemaan tulevaisuutta. Kysyjälle tuli tunne, että aihe koettiin vaikeana, toisten mielestä hiukan pelottavanakin. Tulevaisuudessa siivouksen ja ateriapalveluiden määrää lisättäisiin nykyisestä. Lisäksi asukkaat haluavat lisätä hygienian hoitopalveluiden, hoivapalveluiden, terveydenhoitopalveluiden, kauppapalveluiden ja pesulapalveluiden määrää. Palveluiden tuottajina olivat tärkeimmät Iltatähti ja yksityiset palveluntuottajat. Tulevaisuuden kohdalla suurin osa asukkaista vastasi, että ei halua rasittaa omaisia hoitamisella ja palveluilla. Asukkaat kokivat sen liian suureksi taakaksi omaisille.

Asukkailla oli vähän toiveita uusista palveluista. Monet kokivat, että palveluja on jo nykyisin saatavana riittävästi. Aukkaat haluaisivat apua edunvalvontavaltuutuksen tekemiseen. He haluaisivat, että heille neuvottaisiin, miten se pitää laatia, ja he saivat apua sen laatimisessa. Toiveena esitettiin myös mahdollisuutta saada seuraa sairaalle puolisolalle tai paikka, johon hänet voisi viedä esim. terveen puolison asioinnin ajaksi. Tämän ajateltiin tukevan terveen puolison jaksamista ja arkipäivässä selviytymistä. Toiveet ovat hyviä, konkreettisia ja realistisia toteuttaa joko Iltatähden tai yksityisten palvelutuottajien toimesta.

Viimeisessä kysymyksessä kysyin: ”Haluvatko asukkaat kertoa vielä jotakin palveluihin liittyen?” Asukkaiden vastauksissa annettiin palautetta palvelukeskuksen palveluille ja henkilökunnalle, asukkaat esittivät kehitysehdotuksia toiminnalle, asukkaat kiittivät palvelukeskuksen yhteistyötahoja, pohtivat naapuriavun merkitystä arkipäivän tukijana ja oman toimintakyvyn merkitystä arkipäivässä selviämiseksi. Koin hyvänä asiana, että asukkailla oli mahdollisuus kertoa vapaasti palveluihin liittyvistä asioista. Esille tuli monia hyviä ja tärkeitä asioita, joita ei aiemmissa kysymyksissä ollut sivuttu.

Teoriaosuudessa olen käsitellyt pääasiassa ikäihmisten arjessa selviytymistä, ikäihmisten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Kyselyssä saamani vastaukset tukevat ja täydentävät hyvin teoriaosuudessa esittämiäni asioita. Osallisuuden tunteen merkitys korostui enemmän kyselytilanteessa käydyissä keskusteluissa, ei niinkään kyselyn tuloksissa. Osallisuus yhteisössä koettiin erittäin tärkeänä ja on harmillista, ettei se vastauksissa noussut enempää esille.

Yhteisöajattelu ja yhteisöllisyys puhuttavat tällä hetkellä paljon. Tähtelä on ensimmäinen senioritalo Valkealassa ja yhteisöllisyys on siellä vielä kehittymässä. Kyselytilanteissa saattoi huomata sen olemassaolon, samoin asukkaiden vastauksista. Aukkaat kokevat muodostavansa yhteisön, jonka jäsenillä on jotakin yhteistä. Yhteisö ja siellä vallitseva me-henki koetaan tärkeänä voimavarana arkipäivässä selviytymisessä. Tämä tulee esille myös Okulovin (2008, 51) lisenssiaatin tutkimuksessa. Tähtelän yhteisöllisyyttä pitää edelleen vahvistaa ja kasvattaa. On ilo havaita, että asukkaat kokevat yhteisöllisyyden tärkeäksi ja heillä on halua työskennellä sen kasvattamiseksi ja kehittämiseksi.

Senioritalossa on tärkeää korostaa asukkaille oman toimintakyvyn ylläpitämisen merkitystä arkipäivässä selviytymiselle. Tämä on tärkeänä tehtävänä asukkaiden omaisille ja senioritalon yhteydessä olevan palvelukeskuksen henkilökunnalle. Hyvä toimintakyky mahdollistaa asukkaan itsenäisen selviämisen palvelujen avulla pitempään. Myös Kolstelan (2003) tutkimuksen mukaan, johon Tuppurainen (2006, 60) viittaa, seniorit haluavat olla ikääntyessään mahdollisimman omatoimisia. He haluavat saada apua vain niihin toimintoihin, joihin he eivät kykene itsenäisesti. Tähtelän asukkaiden on hyvä miettiä myös palveluiden ja avun vastaanottamista väliaikaisesti kunnon heikentyessä. Tämä voi estää kunnon pitkäaikaisen heikkenemisen tai romahtamisen kokonaan.

Kävin kertomassa kyselyni tuloksista Iltatähden asukkaille 8.9.2009. Halusin asukkaiden kuulevan, millaisia tuloksia olin kyselystä saanut. Tulosten kertomisen lisäksi asukkaat kertoivat mieleen tulleita toiveitaan, joita he eivät olleet muistaneet nostaa esille kyselytilanteessa. Asukkaat toivoivat että saisivat Tähtelään sopivan tilan apuvälineille esim. rollaattoreille sekä kunnollisen oleskelutilan. He ymmärtävät, että niiden rakentaminen tai järjestäminen voi olla mahdotonta. Keskustelussa nousi esille myös uusi senioritalo, joka on suunnitteilla. Asukkaat toivovat, että tila apuvälineille ja oleskelutila otettaisiin huomioon uutta senioritaloa suunniteltaessa. Asukkaat ehdottivat uuteen senioritaloon myös askartelutilaa miehille.

12 POHDINTA

Olen kokenut opinnäytetyön tekemisen haasteellisena ja ammatillisesti kasvattavana prosessina. Työni on edennyt erittäin rauhallisella vauhdilla, mutta se on ollut tarkoituksellista, ja itse olen kokenut sen hyvänä asiana. Opinnäytetyön aiheeni vahvistettiin keväällä 2008, jonka jälkeen perehdyin kirjallisuuteen, hahmottelin työni kokonaisuutta ja suunnittelin kyselylomaketta. Keväällä 2009 tein kyselyt asukkaille ja syksyllä analysoin vastaukset. Muiden opiskelukiireiden ja opiskeluun liittyvän harjoittelun vuoksi aloitin varsinaisen kirjoitustyön vasta lokakuun lopulla 2009. Aihe ja opinnäytetyöhön liittyvä kysely olivat kypsyneet mielessäni ajan kuluessa, joten itse kirjoitusvaihe sujui hyvin ja nopeasti.

Tutkimusaiheeni muutti muotoaan ja eli matkan varrella. Alkuperäisenä suunnitelmanani oli tutkia, mistä syistä senioritalon asukkaat siirtyvät palvelujen käyttäjiksi. Tarkemmin asiaa pohdittuani koin, että vastaukset olisivat olleet liian ilmeisiä ja jo

moneen kertaan tutkittuja, joten muutin tutkimukseni aihetta. Keskityin tutkimaan palveluiden merkitystä senioritalon asukkaan arjessa selviytymisessä. Senioritaloihin muuttavien ihmisten oletetaan usein olevan niin hyväkuntoisia, että he selviytyvät arkipäivästä itsenäisesti. Halusin tutkia, käyttävätkö senioritalon asukkaat palveluja tukemaan toimintakykyään ja arkipäivästä selviytymistään. Työn valmistuttua olen tyytyväinen siihen, että muutin tutkimukseni aihetta. Nyt työni teoriaosuus sekä kyselytutkimus muodostavat laajemman kokonaisuuden kuin alkuperäisessä aiheessani.

Opinnäytetyötäni varten tutustuin ja luin muita samoja aiheita käsitteleviä tutkimuksia. Omassa tutkimuksessani esille nousi samanlaisia asioita kuin muissakin lukemissani ja tässä työssä käyttämässäni tutkimuksissa. Tärkeimmät syyt senioritaloon muuttamiselle olivat omassa tutkimuksessani samoja kuin lukemissani tutkimuksissa samoin tärkeimmät asukkaiden käyttämät palvelut. Tutkimukseni tuotti uutta tietoa senioritalo Tähtelän kehittämistä ajatellen. Esille nousi asukkaiden toiveita uusista palveluista tai palveluista joita tarvitaan tulevaisuudessa määrällisesti enemmän. Asukkaat antoivat myös palautetta nykyisestä toiminnasta, mikä on erittäin tärkeää toiminnan kehittämisen kannalta. Esille nousseet asiat tuovat haastetta myös Iltatähdelle ja sen toiminnalle. Miten vastata asukkaiden esittämiin toiveisiin ja tarpeisiin ja millaisia kustannuksia se Iltatähdelle tuo?

Työni teoriaosuudessa tärkeinä asioina korostuivat osallisuus ja osallisuuden tunne, arjessa selviytyminen ja yhteisöllisyys. Kyselyn vastauksissa yhteisöllisyys ei tullut esille niin voimakkaasti kuin olin olettanut. Eräänä asiaa selittävänä tekijänä pidän sitä, että Tähtelä on ensimmäinen senioritalo Valkealassa ja kaikki senioriasumiseen liittyvät positiiviset mahdollisuudet eivät ole vielä täysin selviä asukkaille. Tähtelässä ja sen asukkaiden välillä on yhteisöllisyyttä, mutta sen kehittyminen on vielä alkuvaiheessaan.

Asukkaiden toiveena oli saada biljardipöytä ja askartelutila miehille. He ymmärtävät, ettei niitä ole mahdollisia hankkia tilanpuutteen takia. Siksi he ehdottivatkin, että ne tulisivat senioritaloon jota suunnitellaan. Mielestäni nämä toiveet kertovat tietynlaisesta yhteisöllisen toiminnan kaipuusta. Asukkaat haluavat elää itsenäisesti omissa asunnoissaan, mutta he haluaisivat lisää yhteisiä tiloja ja harrastuksia joissa he voisivat kohdata toisia ihmisiä. Mielestäni yhteisöllisyyden muodostumiseen tarvitaan vielä lisää panostusta palvelukeskuksen henkilökunnan puolelta. Asukkaat tarvitsevat

monipuolista järjestettyä toimintaa, ja he haluavat ja tarvitsevat palvelukeskuksen henkilökuntaa sen toteuttajiksi. Yhteisöllisyyden kehittämiseen tarvitaan palvelukeskuksen henkilökunnalta ohjausta, rohkaisemista ja kannustusta asian kehittämiseen sekä nykyistä enemmän asukkaiden omaa työtä, halukkuutta ja vaivannäköä asian puolesta.

Senioritalon asukkaat saivat paljon apua omaisilta ja muilta epävirallisilta tahoilta. Esimerkiksi omainen kävi asukkaan kanssa kaupassa tai käytti häntä asioilla. Voisiko senioritalossa hyödyntää ja jotenkin koordinoida tällaista talossa tapahtuvaa toimintaa asukkaiden yhteiseksi hyväksi? Omainen voisi viedä useamman asukkaan ostoksille ja asioille autossaan tai kuljettaa useamman asukkaan pyykit pesulaan. Mielestäni tämä olisi ajatuksena kehittämisen arvoinen. Se lisäisi yhteisöllisyyttä sekä asukkaitten että asukkaitten ja omaisten välillä. Ajatuksen toteuttamiseen tarvitaan omaisilta rohkeutta ja uudenlaista ajattelua. Palvelukeskuksen henkilökunta voisi toimia asian käynnistäjänä, jos se asukkaista ja omaisista tuntuisi hankalalta.

Tutkimustapa oli mielestäni hyvä ja soveltui hyvin tutkimukseeni. Kyselykaavakkeessa olivat kysymykset, jotka esitin samanlaisina kaikille vastaajille. Vastausten kokoaminen ja analysoiminen oli tällä tavalla helpompaa, kuin jos olisin nauhoittanut haastattelut. Asukkaiden vastaamista helpotti se, ettei heidän tarvinnut kirjoittaa vastauksia, vaan minä kirjasin ne heidän puolestaan. Vastaajat saivat keskittyä vastaamaan, heidän ei tarvinnut keskittyä miettimään, miten he asian ilmaisivat paperille. Olin jo ennen kyselyjen tekemistä päättänyt, että kirjaan vastaukset juuri niillä sanoilla, joilla asukas ne sanoo. Mielestäni asukkaan vastaus tuli tällä tavoin totuudenmukaisimmin esille.

Tutkimukseni tuotti sekä määrällisiä että laadullisia tuloksia. Saadut määrälliset ja laadulliset vastaukset ja tulokset täydensivät mielestäni hyvin toisiaan. Taulukot kertovat selkeästi asioita numeerisesti ja avoimien kysymysten vastaukset ikään kuin selventävät ja täydentävät taulukoita. Yhdessä tulokset muodostavat kokonaisuuden, joka vastaa hyvin tutkimusongelmaan.

Kyselytutkimusta suunnitellessani uskoin ja toivoin asukkaiden vastauksista löytyvän jotakin uutta ja erilaista koskien toiveita tulevaisuuden palveluille. Näin ei kuitenkaan käynyt. Asukkaat kokivat, että tärkeimmät palvelut olivat jo saatavilla. Mitään tärkeää

heidän tarvitsemaansa palvelua ei puutu tällä hetkellä. Oli tärkeää, että muutamia hyviä kehittämisideoita kuitenkin nousi esille vastauksista.

Asukkaiden haluttomuus miettiä tulevaisuuden palveluja oli mielestäni yllättävää. Asukkaat olivat iältään yli 67-vuotiaita, joten olin ajatellut, että he ovat jo miettineet vanhenemista ja toimintakyvyn heikkenemistä. Osa oli näin tehnytkin, mutta suurin osa vastaajista ei ollut miettinyt tulevaisuutta ja tulevaisuuden palveluita. Monet vastaajista sanoivat, että he miettivät asiaa sitten kun se on ajankohtainen. Asiaa tarkemmin pohdittuani tämäkin vaihtoehto on erittäin hyvä. Jos ei ole valmis ajattelemaan tulevaisuutta, niin miksi pohtia etukäteen asioita jotka eivät ehkä koskaan toteudu? Tämä vain rasittaa ja vie voimavaroja nykyhetkestä.

Kyselyjä tehdessäni pidin päiväkirjaa haastattelutuokioista, haastatteluun liittyvistä asioista ja omista tuntemuksistani ja tunnelmistani haastattelutilanteissa. Koin päiväkirjan pitämisen hyvänä ja tarpeellisena asiana. Kyselyiden vastauksia käsitellessäni ja analysoidessani, saatoin palauttaa mieleeni monia tärkeitä kyselytilanteisiin liittyviä asioita, joita en olisi ilman päiväkirjaa muistanut. Päiväkirjan muistiinpanojen avulla sain enemmän tietoa ja paremman kokonaiskäsityksen kyselytilanteista.

Olen kehittynyt ammatillisesti opinnäytetyön tekemisen aikana. Mielestäni olisin huomattavasti valmiimpi ja osaisin aloittaa työskentelyn paremmin, jos aloittaisin nyt uuden tutkimuksen. Tunnen tutkimusprosessin vaiheet ja osaisin edetä niissä järjestelmällisemmin kuin tätä työtä tehdessäni. Osaisin pohtia tarkemmin sopivia aineistonkeruumenetelmiä ja etsiä kriittisemmin aineistoa. Opinnäytetyön tekeminen on kasvattanut minua paitsi ammatillisesti myös ihmisenä. Opinnäytetyön tekeminen on opettanut minulle pitkäjännitteisyyttä ja paineensietokykyä. Olen myös oppinut sietämään keskeneräisiä asioita ja käsittelemään paremmin vastoinkäymisiä.

Omana tavoitteenani opinnäytetyöprosessissa oli tehdä selkeä työ, joka vastaa teorian ja tutkimuksen tulosten kautta mahdollisimman hyvin asettamiini tutkimusongelmiin. Tämä on ensimmäinen opinnäytetyöni ja mielestäni olen saavuttanut työlle asettamani tavoitteen. Olen saanut asettamiini tutkimuskysymyksiin vastaukset, joiden lisäksi olen saanut myös muuta arvokasta tietoa senioritalo Tähtelän palveluista. Tulosten mukaan asukkaat ovat tyytyväisiä nykyisiin palveluihin, heillä ei ole suuria toiveita lisäpalveluille nyt tai tulevaisuudessa ja asukkaat ovat osanneet esittää toiveitaan palveluiden kehittämiseksi.

Tutkimuksen tulosten perusteella tulee kaikkien palveluntuottajien tarkastella omaa toimintaansa ja miettiä tarvitaanko siinä muutoksia. Palveluntuottajien tulee miettiä muun muassa seuraavia asioita. Onko heillä jatkossa mahdollisuus tarjota asukkaiden tarvitsemia palveluita? Tarvitseeko palveluntuottajien markkinoida palvelujaan laajemmin? Riittääkö nykyinen henkilökunta palvelujen tuottamiseen? Miten mahdollisen lisähenkilökunnan palkkaaminen vaikuttaa palvelun kustannuksiin? On myös mietittävä sitä, mitä palvelulla tavoitellaan? Tavoitellaanko sillä liiketaloudellista voittoa vai onko tavoitteena vain auttaa asukasta selviytymään arkipäivän toiminnoista ja tukea hänen toimintakykyään, mikä usein on omaisten antaman avun tarkoitus. Tarkastelemalla näitä asioita realistisesti ja suunnittelemalla omaa toimintaansa, voivat palveluntuottajat (sekä Iltatähti että muut palveluntuottajat) suunnitella ja kehittää omaa toimintaansa ja vastata tulevaisuudessa entistä paremmin asukkaiden tarpeisiin.

Senioritalot ovat mielestäni hyvä asumismuoto ikääntyville ihmisille. Senioritaloja tarvitaan tuomaan turvallisuudentunnetta, poistamaan yksinäisyyttä ja lisäämään ikääntyvien ihmisten osallisuuden tunnetta. Yhteisöllisyyden ja naapuriavun merkitys yhteiskunnassamme oli aiemmin suurempi kuin nykypäivänä. Molemmat ovat tärkeitä asioita, joita tulee kehittää ja lisätä senioritaloissa. Yhteisöllisyyden lisääminen on meille kaikille yhteinen haaste. Hyvä ikääntyminen turvataan yhteisellä työllä, kumppaneina toimien. Yhteisöllisyys sekä naapuriapu lisäävät asukkaiden viihtyvyyttä ja osallisuuden ja yhteen kuuluvuuden tunnetta senioritalossa, mikä parantaa arkipäivässä selviytymistä ja vahvistaa osaltaan asukkaan toimintakykyä.

Valkealan Iltatähti tarjoaa asumis- ja hoivapalveluja erikuntoisille ihmisille. Jatkotutkimuksena omalle työlleni voisi tutkia, kuinka suuri merkitys palveluilla on palveluasunnossa asuvalle asukkaalle. Olisiko asukkaan itsenäistä selviytymistä mahdollista tukea nykyistä paremmin ja parantaa hänen toimintakykyään? Olisi myös mielenkiintoista tehdä tämä sama tutkimus uudelleen esim. viiden vuoden päästä. Viisi vuotta on pitkä aika, ja olisi mielenkiintoista seurata, miten asukkaiden toimintakyky on säilynyt, millaisia palveluja he tuolloin käyttävät, onko palvelutarjonta muuttunut ja miten Iltatähden palvelutarjonta on kehittynyt.

LÄHTEET

Andersson, S. 2007. Palveluasuntoja ikäihmisille. Palveluasumisen nykytilanne ja tuleva tarve. Raportteja 14/2007. Helsinki: Stakes.

Bauman, Z. 2002. Notkea moderni. Tampere: Vastapaino.

Eloranta, M. 2009. Toiminnanjohtaja. Puhelinkeskustelu 10.11.2009. Valkeala: Iltatähti ry.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hirvonen, J., Manninen, R. & Hakaste, H. 2005. Asuntosuunnittelun- ja rakentamisen tila asukas- ja ammattilaiskyselyn valossa. Suomen ympäristö 791. Helsinki: Ympäristöministeriö.

Hyvönen, A-M. 2006. Ikääntyvien miesten sosiaalinen tuki. Julkaisematon pro gradu-tutkielma. Kuopion yliopisto.

Ikäihmisten palvelujen laatusuositus.2008. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2008:3. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö & Suomen Kuntaliitto.

Kaukonen, N. 2003. Yhteisöllisyys palvelutalossa ikäihmisten ja työntekijöiden kokemana. Opinnäytetyö. Kuopion yliopisto.

Kinnunen, P. 1998. hyvinvoinnin ruletti. Tutkimus sosiaalisen tuen verkostojen jäsentymisestä 1990-luvun lopun Suomessa. Acta Universitatis Lappeensis 20. Lapin yliopisto.

Kokkonen, A: 2005. Ikääntyvien hyvän asumisen kriteerit. Julkaisematon pro gradu-tutkielma. Kuopion yliopisto.

Korkiamäki, R, Nylund, M. Raitakari, S. & Roivainen, I. 2008. Yhteisösosiaalityö kansalaisyhteiskunnan ja asiakastyön rajapinnassa. Teoksessa Roivainen, I., Nylund,

M., Korkiamäki, R. & Raitakari, S. (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla? Juva: PS-kustannus, 173–192.

Kumpusalo, E. 1991. Sosiaalinen tuki, huolenpito ja terveys. Sosiaali- ja terveyshallitus. Raportteja 8/1991. Helsinki: VAPK-kustannus.

Kuntalaki 365/1995.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtiosuudesta 1992/733.

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 1987/380.

Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 1977/ 519.

Laurinkari, J., Poutanen, V-M., Saarinen, A. & Laukkanen, T. 2005. Senioritalo ikääntyneen asumisvaihtoehtona. Kysely- ja haastattelututkimus Joensuussa, Kuopiossa ja Tampereella vuonna 2005. Suomen ympäristö 815. Ympäristöministeriö. Helsinki: Asunto- ja rakennusosasto.

Liikamaa, P. 2001. Yhteisöasuminen uutta Suomessa. Dialogi 3/2001, s. 25.

Lehtonen, H. 1990. Yhteisö. Jyväskylä: Vastapaino.

Levonen, T. 2001. Ikä karttuu elämä jatkuu. Ikääntyminen muuttuvassa yhteiskunnassa. 2. painos. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Lumme-Sandt, K 2005. Vanhan ihmisen kohtaaminen haastattelutilanteessa. Teoksessa: Ruusuvuori, J & Tiittula L. (toim) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, s.125–144.

Lähteenoksa, M. 2008. Viisas arki: Opas yhteisöllisyyteen. Into pamfletti. Keuruu: Otavan kirjapaino.

Mikkeli, A-L. 2006. Loppukiri ei noussut yhdessä yössä. Kunta-lehti 12/2006, s. 61–62.

Mäkiniemi, M. 2004. Ikäihmisten arjessa selviytyminen. Arviointiraportti Kuntovaltti-projektin toimeenpanosta ja vaikuttavuudesta. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Nihtilä, E. & Martikainen, P. 2004. Ikäihmisten yksinasuminen Suomessa vuosina 1970–2000. Yhteiskuntapolitiikka Vol 69:2, 135–145.

Näslindh-Ylispangar, A. 2005. Vanhuksen olemassaolon kokemuksen vahvistaminen yhteisössä. Teoksessa Noppari, E. & Koistinen P. (toim.). Laatu vanhustyöhön. Helsinki: Tammi 147–160.

Okulov, S. 2008. ”Yksinolo ois aika orpoo” – vanhusten palveluasumisen yhteisölliset tekijät palvelutalon asukkaiden kokemuksissa. Lisensiaatintutkimus. Kuopion yliopisto.

Piironen, T., Lyytinen, H. & Routasalo, P. 2005. Asukkaiden kokemuksia palvelutalon arjesta. Tutkimuksia ja raportteja A:46/2005. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Turun yliopisto.

Päivärinta, E. 1996. Palvelutalojen elämänlaatua etsimässä –palveluasuminen asukkaiden kuvaamana. Stakesin raportteja 198. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Ruonakoski, A. 2004. Sujuvampi arki ikääntyville. Yhdyskuntien suunnittelu, rakentaminen ja ylläpito väestön ikääntyessä. Helsinki: Multiprint Oy.

Salonen, E. 2006. Loppukiri on ystävyys talo. Kotiliesi 8/2006 s. 45–50.

Sarola, J. P. 1996. Vanhukset selviytyjinä. Vanhusten asuinalueet ja sosiaaliset verkostot. (toim.) Roos, j.-P. & Kervinen, L. Yhteiskuntapolitiikan tutkimuksia N:o 1. Joensuun yliopisto.

Sosiaalihuoltolaki 1982/710.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2008. Ikäihmisten palvelujen laatusuositus. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2008:3. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö & Suomen Kuntaliitto.

Tuppurainen, Y. (toim.), 2006. Tulevaisuuden senioriasuminen (TSA)- hanke- loppuraportti. Julkaisu AO/A37. Arkkitehtuurin osasto. Oulun yliopisto.

Törrönen, M. 2006. Community in a children's home Child and Family Social Work 11, 129-137.

Valkealan Iltatähti ry. Toimintasuunnitelma 2010.

Vilka, H. 2007. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Özer-Kemppainen, Ö. 2005. Senioriasumisen nykytila, kehitystarpeet ja mahdollisuudet. Teoksessa: Tuppurainen, Y. (toim.) Tulevaisuuden senioriasuminen (TSA)- hanke- loppuraportti. Julkaisu AO/A37. Arkkitehtuurin osasto. Oulun yliopisto 70–73.

Elektroniset lähteet

Arabianranta 2009. Senioritalo Loppukirin internetsivut. Saatavissa: http://www.arabianranta.fi/taloyhtion_sivu/viewgroup/64/ [viitattu 4.11.2009].

Elinympäristön seurannan kehittäminen. 2002. Ympäristöministeriö. Työryhmän raportti. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=8201&lan=fi> [viitattu 10.11.2009].

Koskinen, S. 2009. Ehkäisevä työ seniori- ja vanhustyössä. Saatavissa: <http://www.sosiaalikallega.fi/kehittamisyksikot/seniori-ja-vanhustyon-kehittamisyksikko/Levin%20paperi.ppt> [viitattu 6.11.2009].

Laatikainen, T. 2009. Vanhusten sosiaalinen syrjäytyminen ja vapaaehtoistyö. Saatavissa: <http://www.inclusage.huset.fi> [viitattu 3.11.2009].

Levo, T. 2009. Toimintaa, osallisuutta ja tarpeellisuuden tunnetta. Saatavissa: http://www.leppavirta.fi/files/orig/1087_levo_alkoholi_ikäntyneet_luento160309.pdf [viitattu 6.11.2009].

Nuutinen, T. 2007. Osallisuuden kahvat ja karikot vanhusyhteisöjen arjessa. Saatavissa: http://www.isonetti.net/toiminta/Nuutinen_131107.pdf [viitattu 6.11.2009].

Sarvimäki, A. 2009. Ihmisarvo, osallisuus, asiantuntijuus. Ikäinstituutin valtakunnalliset internetsivut. Saatavissa: http://www.ikainst.fi/sivu.php?artikkeli_id=37 [viitattu 6.11.2009].

Suhonen, H. 2009. Yhteisöllinen vanhustyö. Valtakunnallisen sosiaalityön yliopisto-
verkoston internetsivut. Saatavissa:
http://vanha.soc.utu.fi/sospol/sosger/sosiaaligerontologia/alue4/yhteisollinen_vanhustyo.html [viitattu 22.8.2009].

Vesikansa, S. 2000. Yhteisöllisyys. EkoKuopion internetsivut. Saatavissa:
<http://www.ekokuopio.fi/index.php?id=122> [viitattu 4.11.2009].

Yksinäisyys	☐	☐	☐	☐	☐
Virikkeet	☐	☐	☐	☐	☐
Asumisvaihtoehtoa suositeltu hyvänä	☐	☐	☐	☐	☐
Puutteelliset asumisolosuhteet edellisessä kodissa, esim. kotiin ei tule juoksevaa vettä	☐	☐	☐	☐	☐

Muu tekijä, mikä? _____

6. Mitä palveluja käytätte, keneltä saatte tarvitsemanne palvelun ja kauanko olette palvelua käyttänyt. Ovatko käyttämänne palvelut maksullisia? Palveluiden tuottajia ovat: omaiset, sukulaiset, tuttavat, ystävät, naapurit, palvelukeskuksen henkilökunta, muu, kuka?

A) siivouspalvelu, palvelun tuottaa ja kauanko olette palvelua käyttänyt: _____

Onko käyttämänne palvelu maksullinen? Kyllä Ei

B) hygienian hoitopalvelut, palvelun tuottaa ja kauanko olette palvelua käyttänyt: _____

Onko käyttämänne palvelu maksullinen? Kyllä Ei

C) pesulapalvelut, palvelun tuottaa ja kauanko olette palvelua käyttänyt: _____

Onko käyttämänne palvelu maksullinen? Kyllä Ei

D) hoivapalvelut, palvelun tuottaa ja kauanko olette palvelua käyttänyt: _____

Onko käyttämänne palvelu maksullinen? Kyllä Ei

E) ateriapalvelut, palvelun tuottaa ja kauanko olette palvelua käyttänyt: _____

Onko käyttämänne palvelu maksullinen? Kyllä Ei

F) terveydenhoitopalvelut, palvelun tuottaa ja kauanko olette palveluja käyttänyt:_____

Onko käyttämänne palvelu maksullinen? Kyllä Ei

G) kauppapalvelu, palvelun tuottaa ja kauanko olette palveluja käyttänyt:_____

Onko käyttämänne palvelu maksullinen? Kyllä Ei

H) liikuntapalvelut, palvelun tuottaa ja kauanko olette palveluja käyttänyt:_____

Onko käyttämänne palvelu maksullinen? Kyllä Ei

I) jalkahoitaja, palvelun tuottaa ja kauanko olette palveluja käyttänyt:_____

Onko käyttämänne palvelu maksullinen? Kyllä Ei

J) kuljetuspalvelut, palvelun tuottaa ja kauanko olette palvelua käyttänyt:_____

Onko käyttämänne palvelu maksullinen? Kyllä Ei

K) kulttuuripalvelut, palvelun tuottaa ja kauanko olette palvelua käyttänyt:_____

Onko käyttämänne palvelu maksullinen? Kyllä Ei

Käytättekö muita palveluita joita listassa ei ole mainittu? Kuka palvelun tuottaa kauanko olette käyttänyt palvelua ja onko se maksullinen?

7. Oletteko tyytyväinen saamiinne palveluihin?

Kyllä

Ei

Miksi?

8. Mistä syystä/ syistä tarvitsette palveluja arkipäivästä selviytymiseen senioritalo Tähtelässä?

Koetteko palveluiden käyttämisen esimerkiksi tukevan tai helpottavan selviytymistänne arkipäivän tilanteissa?

9. Mitä arkipäivästä selviytymistä helpottavia palveluja olette harkinnut käyttävänne tulevaisuudessa ja kenen haluaisitte tuottavan tarvitsemanne palvelun? Palvelun tuottajat ovat: omaiset, sukulaiset, tuttavat, ystävät, naapurit, palvelukeskuksen henkilökunta, joku muu, kuka?

A) siivouspalvelut, palvelun tuottaa: _____

B) hygienian hoitopalvelut, palvelun tuottaa: _____

C) pesulapalvelut, palvelun tuottaa: _____

D) hoivapalvelut, palvelun tuottaa: _____

E) ateriapalvelut, palvelun tuottaa: _____

F) terveydenhoitopalvelut, palvelun tuottaa: _____

G) kauppapalvelu, palvelun tuottaa: _____

H) liikuntapalvelut, palvelun tuottaa: _____

I) jalkahoitaja, palvelun tuottaa: _____

J) kuljetuspalvelut, palvelun tuottaa: _____

K) kulttuuripalvelut, palvelun tuottaa: _____

L) muita harkittuja palveluja (mitä palveluja haluaisitte tarjottavan?), palvelun tuottaa: _____

10. Haluaisitteko kertoa vielä jotakin palveluihin liittyen?
